

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΟΔΗΓΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΕΤΟΣ 2004 - 2005

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ 2004

ΤΑ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΑ ΟΡΓΑΝΑ

1. Πρυτανεία

Πρύτανης:	Ιωάννης Γ. Αντωνόπουλος
Αντιπρυτάνεις:	Αικατερίνη Δούκα-Καμπιτόγλου Αριστείδης Κάζης Χριστογεώργης Καλατσίκης

2. Σύγκλητος

Η Σύγκλητος αποτελείται από τον Πρύτανη, τους Αντιπρυτάνεις, τους Κοσμητόρες των Σχολών, τους Προέδρους των Τμημάτων, έναν εκπρόσωπο φοιτητών από κάθε Τμήμα, δύο εκπροσώπους των μεταπτυχιακών φοιτητών, έναν εκπρόσωπο του Ειδικού και Εργαστηριακού Διδακτικού Προσωπικού (Ε.Ε.ΔΙΠ.), έναν εκπρόσωπο του Ειδικού Τεχνικού Εργαστηριακού Προσωπικού (Ε.Τ.Ε.Π.) και έναν εκπρόσωπο του Διοικητικού Προσωπικού.

3. Η Σχολή

Η Σχολή καλύπτει ένα σύνολο συγγενών επιστημών, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η αναγκαία για την επιστημονική εξέλιξη αλληλεπίδρασή τους και ο αναγκαίος για την έρευνα και τη διδασκαλία τους συντονισμός. Τα όργανα της Σχολής είναι η Κοσμητεία, που απαρτίζεται από τον Κοσμητόρα και τους Προέδρους των Τμημάτων, και η Γενική Συνέλευση, που απαρτίζεται από τις Γενικές Συνελεύσεις των Τμημάτων που ανήκουν σ' αυτή.

4. Τμήμα

Κάθε Τμήμα καλύπτει το γνωστικό αντικείμενο μιας επιστήμης και χορηγεί ενιαίο πτυχίο. Το Τμήμα έχει την ευθύνη της μεθόδευσης της εκπαιδευτικής και ερευνητικής δραστηριότητας στο γνωστικό αντικείμενο της επιστήμης που καλύπτει.

Όργανα του Τμήματος είναι:

Η Γενική Συνέλευση του Τμήματος. Σ' αυτή συμμετέχει ο Πρόεδρος του

ΤΜΗΜΑ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ Α.Π.Θ.

ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
Θεολογική Σχολή
Τμήμα Θεολογίας
541 24 Θεσσαλονίκη

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: <http://www.auth.gr/theo>

Επιμέλεια Οδηγού Σπουδών: Άννα Κολάτσιου-Νικήττα, λέκτορας
Χρήστος Αραμπατζής, λέκτορας

Τμήματος, τα μέλη του Δ.Ε.Π., οι εκπρόσωποι των φοιτητών, ίσοι με το 50% των μελών του Δ.Ε.Π., και των μεταπτυχιακών φοιτητών σε ποσοστό 15% του αριθμού των μελών Δ.Ε.Π., οι εκπρόσωποι του Ε.Ε.ΔΙ.Π., του Ε.Τ.Ε.Π. και των διδασκόντων βοηθών, επιστημονικών συνεργατών και επιμελητών σε ποσοστό ίσο προς το 5% των μελών Δ.Ε.Π.

Η Γενική Συνέλευση του Τμήματος είναι το κυρίαρχο όργανο, που χαράζει τη διδακτική και ερευνητική δραστηριότητά του καθώς και το δημοκρατικό έλεγχο της λειτουργίας του.

Το *Διοικητικό Συμβούλιο*. Αυτό αποτελείται από τον Πρόεδρο και τον αναπληρωτή Πρόεδρο του Τμήματος, τους διευθυντές των Τομέων, δύο προπτυχιακούς και έναν εκπρόσωπο των μεταπτυχιακών φοιτητών. Όταν συζητούνται θέματα υπηρεσιακής κατάστασης του κλάδου τους συμμετέχει, ανάλογα με το συζητούμενο θέμα, ένας εκπρόσωπος του Ε.Ε.ΔΙ.Π. ή του Ε.Τ.Ε.Π..

5. Τομείς

Κάθε Τμήμα χωρίζεται σε Τομείς, οι οποίοι συντονίζουν τη διδασκαλία μέρους του γνωστικού αντικείμενου του Τμήματος, που αντιστοιχεί σε συγκεκριμένο πεδίο της επιστήμης.

Όργανα του Τομέα είναι η Γενική Συνέλευση και ο Διευθυντής. Η Γενική Συνέλευση απαρτίζεται από το Δ.Ε.Π. του Τομέα και δύο εκπροσώπους των φοιτητών. Ο Τομέας προεδρεύεται από τον Διευθυντή του, που εκλέγεται από τη Γενική Συνέλευση του Τομέα και ανήκει σε μια από τις δύο ανώτερες βαθμίδες (Καθηγητής, Αν. Καθηγητής) του Δ.Ε.Π..

Η ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Με το Νόμο-Πλαίσιο 1268/82 η Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης έχει χωριστεί σε δύο Τμήματα:

1. Τμήμα Θεολογίας
  2. Τμήμα Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας
- Και τα δύο Τμήματα στελεχώθηκαν από το προσωπικό της παλαιάς Σχολής.

Κοσμήτορας Θεολογικής Σχολής: Χρήστος Οικονόμου

ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

Ομότιμοι Καθηγητές του Τμήματος Θεολογίας (κατά χρονολογική σειρά)

Δαμιανός Δόικος, Νίκος Ζαχαρόπουλος, Αντώνιος-Αμίλιος Ταχιάος, Βασίλειος Ψευτογκάς, Πρόδρομος Ακανθόπουλος, Νικόλαος Μαρτσούκας, Γρηγόριος Ζιάκας, Γεώργιος Μαντζαρίδης, Κωνσταντίνος Χαραλαμπίδης, Βενιζέλος Χριστοφορίδης, Κωνσταντίνος Φράγκος.

Ι. ΤΑ ΟΡΓΑΝΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ

Α. Πρόεδρος Τμήματος Ιωάννης Κογκούλης
Αναπληρωτής Πρόεδρος Δημήτριος Καϊμάκης

Β. Διοικητικό Συμβούλιο Τμήματος

Πρόεδρος	Ι. Κογκούλης
Αν. Πρόεδρος	Δ. Καϊμάκης
Διευθυντής Τομέα Α΄	Π. Βασιλειάδης
Διευθυντής Τομέα Β΄	Ι. Ταρνανίδης
Διευθυντής Τομέα Γ΄	Δ. Τσελεγγίδης

Διευθυντής Τομέα Δ΄	Δ. Κούκουρα
Διευθυντής Τομέα Ε΄	Ι. Πέτρου
Εκπρόσωπος Ε.Ε.ΔΙ.Π.	Αντ. Κυριατζή
Εκπρόσωπος Ε.Τ.Ε.Π.	Ν. Ρόστος
Εκπρόσωποι φοιτητών	
Εκπρόσωπος μεταπτ. φοιτητών	

Γ. Η Γραμματεία του Τμήματος

Στεγάζεται στον πρώτο όροφο του κτιρίου της Σχολής και δέχεται τους φοιτητές την ώρα 12-1 μ.μ. από τις θυρίδες. Η Γραμματείας του Τμήματος προΐσταται του προσωπικού της Γραμματείας και είναι υπεύθυνη για την εύρυθμη λειτουργία της. Ενημερώνει τα σταλλογικά όργανα και κάθε ενδιαφερόμενο για την ισχύουσα νομοθεσία και τα νομικά και διοικητικά θέματα που προκύπτουν. Η Γραμματεία έχει το παρακάτω προσωπικό:

Γραμματείας:	Ε. Παυλίδου-Βαρνάβα.
Υπάλληλοι:	Ε. Καρπόλου-Δήμου, Α. Τορτσιήης, Γ. Φωτακίδου-Μπενεβίδου.
Υ. Ε.:	Δ. Ιακωβίδου-Ευφραιμίδου.

Δ. Μέλη Τακτικής Συνέλευσης Πανεπιστημιακού έτους 2004-2005

Πρόεδρος: Ι. Κογκούλης (Καθηγητής).

Αναπληρωτής Πρόεδρος: Δ. Καϊμάκης (Καθηγητής).

Καθηγητές: Π. Βασιλειάδης, Χ. Βασιλόπουλος, Ι. Γαλάης, Β. Γιούλης, Α. Γλαβίνας, Αν. Κεσελόπουλος, Μ. Κωνσταντίνου, Γ. Μαρτζέλος, Ανδρέας Νανάκης, μητροπολίτης Αρκαλοχωρίου, Καστελλίου και Βιάννου, Ι. Πέτρου, Δ. Σιάσος, Ι. Ταρνανίδης, Δ. Τσελεγγίδης.

Αναπληρωτές Καθηγητές: π. Βασιλείος Καλλιακμάνης, Δ. Κούκουρα, Π. Παχής, Χρυσ. Σταμούλης.

Επίκοποι Καθηγητές: Μ. Καζαμία, Ι. Μούρτζιος, Π. Σκαλίτης.

Δέκτορες: Ε. Αμοιρίδου, Χ. Αραμπατζής, Φ. Ιωαννίδης, Αν. Κόλτσου - Νικίτσα, Ι. Κουρμπιτάξ, Στ. Τσομπανίδης, Ν. Κρουσουλουόδης, Δ. Δάππας, Ν.

Μαργιώρος, Ν. Μυριόνης, Ε. Οικονόμου, Ν. Παπαγεωργίου, π. Ιωάννης Σκιαδαρέσης.

Βοηθοί: Ι. Γρηγορόπουλος, Γ. Ζαχαρόπουλος.

Ε.Ε.ΔΙ.Π.: Αντ. Κυριατζή, Γ. Χατζούλη.

Ε.Τ.Ε.Π.: Δ. Μπρανιώτου, Ν. Ρόστος.

Εκπρόσωποι των φοιτητών (15)

Ε. Τομείς του Τμήματος

Από το 1983 (Υπ. Απ. Β1/76) συστάθηκαν και λειτουργούν στο Τμήμα Θεολογίας οι παρακάτω τομείς:

1. Τομέας Βιβλικής Γραμματείας και Θρησκευολογίας. Καλύπτει το γνωστικό αντικείμενο της Παλαιάς Διαθήκης, της Καινής Διαθήκης, της Θρησκευολογίας και των Κλασικών γλωσσών (Αρχαία Ελληνικά, Εβραϊκά κ.τ.λ.).

2. Τομέας Εκκλησιαστικής Ιστορίας, Χριστιανικής Γραμματείας, Αρχαιολογίας και Τέχνης. Καλύπτει το γνωστικό αντικείμενο της Εκκλησιαστικής Ιστορίας, της Εκκλησιαστικής Ιστορίας της Ελλάδας, της Ιστορίας των Σλαβικών Εκκλησιών, της Εκκλησιαστικής Γραμματείας και της Χριστιανικής και Βυζαντινής Αρχαιολογίας.

3. Τομέας Δογματικής Θεολογίας. Καλύπτει το γνωστικό αντικείμενο της Δογματικής, της Συμβολικής, της Ιστορίας των Δογμάτων, της Οικουμενικής Κίνησης και της Ιστορίας της Φιλοσοφίας.

4. Τομέας Λατρείας, Χριστιανικής Αγωγής και Εκκλησιαστικής Διοίκησης. Καλύπτει το γνωστικό αντικείμενο της Ομολογιακής, της Λειτουργικής, της Εκκλησιαστικής Μουσικής, της Κατηχητικής, των Παιδαγωγικών, του Κανονικού Δικαίου και της Εισαγωγής στη Θεολογία.

5. Τομέας Ηθικής και Κοινωνιολογίας. Καλύπτει το γνωστικό αντικείμενο της Ηθικής, της Γενικής Κοινωνιολογίας, της Εισαγωγής στην Κοινωνιολογία της Θρησκείας, της Κοινωνιολογίας του Χριστιανισμού και της Πομπαντικής.

ΣΤ. Προσωπικό των Τομέων

1. Τομέας Βιβλικής Γραμματείας και Θρησκευολογίας

Καθηγητές: Πέτρος Βασιλειάδης, Ιωάννης Γαλάνης, Δημήτριος Καϊμάκης, Μιλτιάδης Κωνσταντίνου.

Αναπληρωτής Καθηγητής: Παναγιώτης Παχής.

Επίκουρος Καθηγητής: Ιωάννης Μούρτζιος.

Λέκτορες: Άννα Κόλτσιου - Νικήτα, π. Ιωάννης Σκιαδαρέσης.

Ε.Τ.Ε.Π.: Ευάγγελος Αναστασίου (πτ. Θ.), Νικόλαος Ρόστος.

2. Τομέας Εκκλησιαστικής Ιστορίας, Χριστιανικής Γραμματείας, Αρχαιολογίας και Τέχνης

Καθηγητές: Απόστολος Γλαβίνας, Ανδρέας Νανάκης, μητροπολίτης Αρκαλοχωρίου, Καστελλίου και Βιάννου, Ιωάννης Ταρνανίδης.

Επίκουρη Καθηγήτρια: Μαρία Καζαμία - Τσέρνου.

Λέκτορες: Ευαγγελία Αμοιρίδου, Χρήστος Αραμπατζής, Φώτιος Ιωαννίδης, Νικόλαος Κρουσουλούδης, Ελένη Οικονόμου.

Βοηθοί: Ιωάννης Γρηγορόπουλος (δ. Θ.), αρχιμ. Ευάγγελος-Ειρηναίος Δελιδής, Γεώργιος Ζαχαρόπουλος (δ. Θ.), Μαρία Οικονόμου.

Ε.Ε.Δ.Π. Π.: Αντωνία Κυριατζή, Γλυκερία Χατζούλη (δ. Αρχ.).

Ε.Τ.Ε.Π.: Μαρίνα Ασάνογλου-Βασιλειάδη, Ελισάβετ Καπλάνη, Δήμητρα Μπαζιωτοπούλου-Μαρτζέλου (πτ. Θ.), Αικατερίνη Μπρανιώτου.

3. Τομέας Δογματικής Θεολογίας

Καθηγητές: Γεώργιος Μαρτζέλος, Λάμπρος Σιάσος, Δημήτριος Τσελεργίδης.

Αν. Καθηγητής: Χρυσόστομος Σταμούλης.

Λέκτορες: Ιωάννης Κουρεμπελής, Στυλιανός Τσομπανίδης.

Βοηθός: Δέσποινα Κοντοστεργίου (δ. Θ.).

Ε.Ε.Δ.Π. Π.: Παρασκευή Ροκά.

Ε.Τ.Ε.Π.: Αργυρώ Ζαννεττί.

4. Τομέας Λατρείας, Χριστιανικής Αγωγής και Εκκλησιαστικής Διοίκησης

Καθηγητές: Χρήστος Βασιλόπουλος, Ιωάννης Κογκούλης.

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια: Δήμητρα Κούκουρα.

Επίκουρος Καθηγητής: Παναγιώτης Σκαλτσής.

Λέκτορες: Δημήτριος Λάπτας, Νικόλαος Μαγγιώρος.

Ε.Τ.Ε.Π.: Βασιλική Μητροπούλου-Μούρκα (δ. Θ.).

5. Τομέας Ηθικής και Κοινωνιολογίας

Καθηγητές: Βασίλειος Γιούλτσης, Ιωάννης Πέτρου, Ανέστης Κεσελόπουλος.

Αναπληρωτής Καθηγητής: π. Βασίλειος Καλλιακιάνης.

Λέκτορες: Νικόλαος Μυρίδης, Νίκη Παπαγεωργίου.

Ε.Τ.Ε.Π.: Ιωάννης Μπουζιανός, Αικατερίνη Στράτου.

Αιδόσκαλοι Ξένων γλωσσών (Ε.Ε.Δ.Π. Ϊ): Σοφία Γαβρηλίδου-Σπυρίδου (Ιταλικής), Πολυξένη Γρηγοριάδου-Κουφογιαννίδου (Γαλλικής), Μαρία Μακραντωνάκη (Αγγλικής), Μαρία Πέττα (Γερμανικής).

II. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Α. ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ

Η Γενική Συνέλευση του Τμήματος Θεολογίας, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 24 του Ν. 1268/1982 και τις αποφάσεις των συνεδρίων αρ. 216/15.5.97 και 217/5.6.97, καθορίζει: Ο φοιτητής του Τμήματος, για να αποκτήσει πτυχίο Θεολογίας, πρέπει να παρακολουθήσει συνολικά σαράντα τέσσερα (44) υποχρεωτικά μαθήματα και δεκατέσσερα (14) κατ' επιλογήν υποχρεωτικά, τα οποία κατανέμονται ενδεικτικά σε οκτώ (8) εξάμηνα. Κάθε ώρα διδασκαλίας ή ασκήσεων μαθήματος αντιστοιχεί σε μία διδακτική μονάδα (δ.μ.). Ο ελάχιστος αριθμός διδακτικών μονάδων που απαιτείται για τη λήψη του πτυχίου είναι εκατόν εβδομήντα πέντε (175), δηλαδή 133 δ.μ. υποχρεωτικών μαθη-

μάτων και 42 δ.μ. κατ' επιλογήν υποχρεωτικών. Η ξένη γλώσσα δεν υπολογίζεται σε δ.μ., αλλά είναι υποχρεωτική για τη λήψη του πτυχίου και επιλέγεται για τέσσερα (4) εξάμηνα, επί διόμο εβδομαδιαίας. Το ίδιο ισχύει και για την άσκηση Διευρυτικής και την άσκηση της Πληροφορικής.

Ο φοιτητής του Τμήματος έχει τη δυνατότητα, σε όλη τη διάρκεια των σπουδών του, να παρακολουθήσει δύο το πολύ μαθήματα άλλων Τμημάτων του Πανεπιστημίου. Οι εκδρομές-ασκήσεις συνιστούν πρακτική εκπαίδευση και αντιστοιχούν σε αριθμό δ.μ. στα πλαίσια των μαθημάτων που έχουν ασκήσεις.

Ο χρόνος διάρκειας διδασκαλίας και εξετάσεων, σύμφωνα με τον εσωτερικό κανονισμό Διευρυτικής του Α.Π.Θ. (ΦΕΚ 1099/ Β'/5.9. 2000· απόφαση Υπουργού Παιδείας, αρ. Φ. 1. 231/Β1/425, άρθρο 12, σ. 15764), καθορίζεται ως εξής:

30.09.2004 - 14.01.2005	χειμερινό εξάμηνο
17.01.2005 - 18.02.2005	εξετάσεις Ιανουαρίου
21.02.2005 - 31.05.2005	εαρινό εξάμηνο
06.06.2005 - 28.06.2005	εξετάσεις Ιουνίου
01.09.2005 - 28.09.2005	εξετάσεις Σεπτεμβρίου

Β. ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΣΕ ΕΞΑΜΗΝΑ

		Α' Εξάμηνο			
Υποχρεωτικά μαθήματα		Δ. Μ.	Διδ.	Ασκ.	ECTS*
1.	Αρχαία Ελληνικά (Αν. Κόλτσιου- Νικήτα)	3	3	1	5
2.	Τα Θρησκευματα του Αρχαίου κόσμου (Θρησκευολογία) (Π. Παχής)	2	2		3
3.	Εισαγωγή στην Επιστήμη της Θεολογίας (Δ. Κούκουρα)	2	2		3
4.	Εισαγωγή στην Παλαιά Διαθήκη και τη βιβλική εβραϊκή γλώσσα (Μ. Κωνσταντίνου)	4	4		5
5.	Εισαγωγή στην Καινή Διαθήκη (π. Ι. Σκιαδαρέσης)	3	3		4
6.	Άσκηση Διευρυτικής (Π. Σκαλτσής)				2
	Σύνολο Δ.Μ.	14			
		Β' Εξάμηνο			
Υποχρεωτικά μαθήματα		Δ. Μ.	Διδ.	Ασκ.	ECTS
1.	Ιστορία και Γραμματεία της Εκκλησίας της Ελλάδος (Ανδρέας Νανάκης, μητρ. Αρκαλοχωρίου, Καστέλλου και Βιάννου)	3	3		4
2.	Βυζαντινή Αρχαιολογία (Μ. Καζαμία - Τσέβνου)	4	3	1	5

* European Community Course Credit Transfer System

3. Γενική Εκκλησιαστική Ιστορία:

Από την ίδρυση της Εκκλησίας μέχρι το σχίσμα (1054) (Α. Γλαβίνας)	3	3	4
4. Ιστορία της Φιλοσοφίας (Λ. Σιάσος)	3	4	4
5. Εισαγωγή στην Παιδαγωγική (Ι. Κογκούλης)	4	3	1 5
6. Πληροφορική και Θεολογία (Ν. Μυρίδης)	3	3	1 3
Κατ' επιλογήν υποχρεωτικά Δύο (2) μαθήματα	6		
Σύνολο Δ.Μ.	26		

Γ' Εξάμηνο

Υποχρεωτικά μαθήματα	Δ. Μ.	Διδ.	Ασκ.	ECTS
1. Ερμηνεία Ιστορικών Βιβλίων της Παλαιάς Διαθήκης από το κείμενο των Ο' (Ι. Μουρτζιός)	2	2		3
2. Γενική Εκκλησιαστική Ιστορία: Από το σχίσμα (1054) μέχρι σήμερα (Ε. Αμοιρίδου)	3	3		4
3. Ιστορία των Σλαβικών Ορθοδόξων Εκκλησιών (Ι. Ταρνανίδης - Ε. Οικονόμου)	3	3		4
4. Εισαγωγή στην πατερική σκέψη και αγιολογία (Χρ. Αραμπατζής - Φ. Ιωαννίδης)	4	4		5
5. Γενική Κοινωνιολογία (Β. Γιούλτσης - Ι. Πέτρου)	3	3		4
Κατ' επιλογήν υποχρεωτικά Δύο (2) μαθήματα	6			
Σύνολο Δ.Μ.	21			

Δ' Εξάμηνο

Υποχρεωτικά μαθήματα	Δ. Μ.	Διδ.	Ασκ.	ECTS
1. Ερμηνεία Ποιητικών και Προφητικών Βιβλίων της Παλαιάς Διαθήκης από το κείμενο των Ο' (Δ. Καϊμιάκης)	2	2		4
2. Ερμηνεία Συνοπτικών Ευαγγελίων (π. Ι. Σκιαδαρέσης)	3	3		4
3. Τα σύγχρονα μεγάλα Θρησκευόμενα (Π. Παχής)	3	3		4
4. Εκκλησιαστική Γραμματολογία και Ερμηνεία Πατέρων (Χρ. Αραμπατζής)	4	4		5
5. Εκκλησιαστική Γραμματολογία με έμφαση στους Λατίνους Πατέρες (Φ. Ιωαννίδης)	3	2		3
6. Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία της Θρησκείας (Β. Γιούλτσης - Ν. Παπαγεωργίου)	2	2		3
7. Άσκησι Ομιλητικής - Επικοινωνίας (Δ. Κούκουρα)			1	
Κατ' επιλογήν υποχρεωτικά Δύο (2) μαθήματα	6			
Σύνολο Δ.Μ.	23			

Ε' Εξάμηνο

Υποχρεωτικά μαθήματα	Δ. Μ.	Διδ.	Ασκ.	ECTS
1. Ερμηνεία Επιστολών του Αποστόλου Παύλου (Π. Βασιλειάδης)	3	3		4
2. Δογματική Α. Ιστορία της Ορθόδο-				

Υποχρεωτικά μαθήματα	Δ. Μ.	Διδ.	Ασκ.	ECTS
1. Διαθήσειακός διάλογος (Π. Βασιλείδης - Π. Παχής)	2	2	2	3
2. Εκκλησιαστική Γραμματεία των Σλάβων (Ι. Ταρνανιδής)	3	3	3	4
3. Δογματική Β. Εισαγωγή στη Θεολο- γική Γνωσιολογία (Γ. Μαρτζέλος)	3	3	3	4
4. Οικουμενική Κίνηση (Δ. Τσελεργίδης)	3	3	3	4
5. Ομλήτηκη (Δ. Κούκουρα)	2	2	2	3
6. Κοινωνιολογία του Χριστιανισμού (Ι. Πέτρου - Ν. Παπαγεωργίου)	4	4	4	5
Κατ' επιλογήν υποχρεωτικά				
Δύο (2) μαθήματα	6			
Σύνολο Δ.Μ.	23			

Υποχρεωτικά μαθήματα	Δ. Μ.	Διδ.	Ασκ.	ECTS
1. Εφημερία της Ιωαννείου Γραμ- ματείας (Ι. Γαλάνης)	3	3	3	4
2. Θεολογία της Παλαιάς Διαθήκης (Δ. Καϊμάκης)	3	3	3	4
3. Δογματική Γ. Έκθεση της Ορθόδο- ξου Πίστεως (Χρυσ. Σταμούλης)	3	3	3	4
4. Δογματική Δ. Συμβολική Θεολογία (Δ. Τσελεργίδης)	3	3	3	4
5. Κατηχητική και Χριστιανική Παιδαγωγική (Ι. Κογκολής - Χ. Βασιλόπουλος) Άσκηση:	5	3	2	6
(Χ. Βασιλόπουλος - Δ. Λάπτας)				
6. Εισαγωγή στην Ηθική (Α. Κεσελόπουλος - Ν. Παπαγεωργίου)	2	2	2	3
Κατ' επιλογήν υποχρεωτικά				
Δύο (2) μαθήματα	6			
Σύνολο Δ.Μ.	25			

Η' Εξάμηνο

Υποχρεωτικά μαθήματα	Δ. Μ.	Διδ.	Ασκ.	ECTS
1. Θεολογία της Καινής Διαθήκης (Ι. Γαλάνης)	3	3	3	4
2. Κανονικό και Εκκλησιαστικό Δίκαιο (Ν. Μαργιώρος)	4	4	4	5
3. Διδακτική του μαθήματος των Θρησκευτικών	5	3	2	6
(Χ. Βασιλόπουλος, Άσκηση: Χ. Βασιλόπουλος - Δ. Λάπτας)				

4. Χριστιανική Ηθική 4 4 4 5
(Α. Κεσελόπουλος - π. Β. Κολλιακιάνης)
5. Σημειολογία του σύγχρονου Πολιτισμού (Ι. Πέτρου) 2 2 2 3
- Κατ' επιλογήν υποχρεωτικά
Δύο (2) μαθήματα 6

Σύνολο Δ.Μ. 24

Γ. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΕΞΑΜΗΝΩΝ Α΄ - Η΄

Αρχαία Ελληνικά.

Πλάτωνος Φαίδων. Εισαγωγή - Κείμενο - Σχόλια.

Ασκήσεις: Γλωσσικές ασκήσεις που στοχεύουν στην κατανόηση των κυριότερων γραμματικών και συντακτικών φαινομένων της αρχαίας ελληνικής γλώσσας.

Εγχειρίδιο: Κόλτσιου-Νικήτα, Άννα. *Το κύρος των Πατέρων της Εκκλησίας. Μια ανέκδοτη επιστολική πραγματεία*, Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 2000.

Βοήθημα: Η.- G. Nesselrath. *Εισαγωγή στην αρχαιολογία*. τ. Α΄-Β΄, Εκδόσεις Δ. Παπαδήμα, Αθήνα 2003.
(Αν. Κόλτσιου - Νικήτα)

Τα Θρησκευόμενα του αρχαίου Κόσμου (Θρησκευολογία).

Σύντομη επισκόπηση της θρησκείας των προϊστορικών κοινωνιών και των σημερινών απλών και κατά φύση ζώντων λαών («Πρωτογόνων»). Γένεση των μεγάλων πολιτισμών. Γένεση, ιστορική εξέλιξη, διδασκαλία, μύθος, λατρεία, ζωή και κοινωνία των θρησκευτών του αρχαίου κόσμου.

Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στην εξέταση της ιστορίας και του πολιτι-

σμού της αρχαίας ελληνικής και ρωμαϊκής θρησκείας, καθώς και των μυστηριακών λατρευτών της ελληνορωμαϊκής εποχής.

Εγχειρίδια: Ζιάκας, Γρηγόριος. *Θρησκεία και πολιτισμός των προϊστορικών κοινωνιών και των αρχαίων λαών*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Κορηγλία Σφακιανάκη, 2002.

Παχής, Παναγιώτης. *Ήρωες ευρετής. Γεωργία και πολιτισμός στον αρχαιοελληνικό κόσμο, Θεσσαλονίκη 2003.* (Π. Παχής)

Εισαγωγή στην επιστήμη της Θεολογίας.

Εξετάζεται το γνωστικό αντικείμενο της Επιστήμης της Θεολογίας. Η δυναμική και η στατική θεώρησή της. Η χαρισματική και η ακαδημαϊκή Θεολογία. Η θέση της Θεολογίας στο σύγχρονο Πανεπιστήμιο και ο ρόλος της στη διατύπωση αξιών για τις σύγχρονες κοινωνίες.

Εγχειρίδιο: Κούκουρα, Δήμητρα. *Εισαγωγή στην επιστήμη της Θεολογίας*, Θεσσαλονίκη 2003. (Δ. Κούκουρα)

Εισαγωγή στην Παλαιά Διαθήκη και τη βιβλική εβραϊκή γλώσσα.

Στόχος του μαθήματος είναι να ενημερώσει τους φοιτητές: α) για τα πορίσματα της σύγχρονης επιστήμης σε θέματα που σχετίζονται με την ονομασία, τη συγγραφή, τη σύνθεση, την ένταξη στον Κανόνα, το περιεχόμενο και τη θεολογία των βιβλίων της Παλαιάς Διαθήκης και β) για την ιστορία, τη γραφή, την ανάγνωση και τα κυριότερα γραμματικά και συντακτικά φαινόμενα της εβραϊκής γλώσσας του πρωτοτύπου κειμένου της Παλαιάς Διαθήκης.

Εγχειρίδιο: Καϊμάκης, Δημήτριος. *Σύντομη εισαγωγή στην Παλαιά Διαθήκη*, Θεσσαλονίκη 2004. (Μ. Κωνσταντίνου)

Εισαγωγή στην Καινή Διαθήκη.

Ιστορία του χειρογράφου και εντύπου κειμένου της Καινής Διαθήκης. Ιστορία του κανόνα της. Ιστορικά στοιχεία για το ελληνιστικό περιβάλλον,

στο οποίο αναπτύχθηκε και διαδόθηκε η Καινή Διαθήκη. Γλώσσα, χαρακτηρισμός, τόπος, χρόνος, σκοπός συγγραφής, θεολογικές ιδέες και περιεχόμενο των επί μέρους βιβλίων της Καινής Διαθήκης. Το μήνυμά τους στο σύγχρονο κόσμο.

Εγχειρίδιο: Καραβιδόπουλος, Ιωάννης. *Εισαγωγή στην Καινή Διαθήκη*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 1998.

Βοήθημα: Οικονόμου, Χρήστος. *Η συγκρότηση της πρώτης Χριστιανικής Κοινότητας της Θεσσαλονίκης*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 1999. (π. Ι. Σκιαδαρέσης)

Άσκηση Λειτουργικής.

Εισαγωγή στην ιστορία και τη Θεολογία της θείας Λειτουργίας. Εξέλιξη της θείας Λειτουργίας. Λειτουργικός χρόνος. Εκκλησιαστικό έτος. Μοναχικό και ασματικό τυπικό. Οι ακολουθίες του νηχθήμερου. Ανάλυση λειτουργικών όρων. Λειτουργικά σκεύη, βιβλία και άμφια. Πρακτική άσκηση στο Ναό της Σχολής. (Π. Σκαλτσής)

Β' Εξάμηνο

Ιστορία και Γραμματεία της Εκκλησίας της Ελλάδος.

Ίδρυση και εδραίωση των Εκκλησιών, διαμάχες - αιρέσεις, μοναχισμός, τέχνη, πνευματική κίνηση, διοίκηση.

Εγχειρίδιο: Ζαχαρόπουλος, Νίκος. *Λεξικό Ιστορικό Θεολογικό*.

Βοήθημα: Ανδρέας Νανάκης, μητρ. Αρχαιολογίου, Καστελλίου και Βιάννου. *Εκκλησία εθναρχούσα και εθνική. Μέσα από τη Συναχή των Πραγμάτων και του Ιερού Συνδέσμου της Εκκλησίας της Ελλάδος (1870-1922)*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Βιάννα, 2002.

(Ανδρέας Νανάκης, μητρ. Αρχαιολογίου, Καστελλίου και Βιάννου)
Βυζαντινή Αρχαιολογία.

Εισαγωγή στην τέχνη της παλαιохριστιανικής, πρωτοβυζαντινής, μεσο-

βυζαντινής και υστεροβυζαντινής περιόδου. Αρχιτεκτονική, μνημειακή ζωγραφική (τοιχογραφίες, ψηφιδωτά), γλυπτική, μικροτεχνία, ιστορημένα χειρόγραφα.

Εγχειρίδιο: Καζαμία - Τσέρνου, Μαρία. *Ιστορώντας τη Δέηση στους βυζαντινούς ναούς της Ελλάδος*. Θεσσαλονίκη, 2003.

Διακτικές σημειώσεις. (Μ. Καζαμία - Τσέρνου)

Ιστορία της Φιλοσοφίας.

Διδάσκεται η αρχαία ελληνική φιλοσοφία από τους Προσωκρατικούς ως τους τελευταίους Πλατωνικούς. Παρουσιάζονται επίσης βασικοί αντιπρόσωποι της βυζαντινής και μεταβυζαντινής περιόδου. Η διδασκαλία εμπεδώνεται με ανάλυση και ερμηνεία συναφών κειμένων. Το μάθημα αποσκοπεί στην κατανόηση θεμελιωδών φιλοσοφικών όρων που υιοθετήθηκαν από την ορθόδοξη θεολογική παράδοση και στην υπογραμμιστη φιλοσοφικών θέσεων και μεθοδολογικών συμπεριφορών που είναι ασυμβίβαστες με εκείνες των χριστιανών συγγραφέων. Εκπονούνται συλλογικές και προσωπικές ασκήσεις επί των αρχαίων πηγών. Παρέχεται υποχρεωτική και προαιρετική βιβλιογραφία.

Εγχειρίδιο: W. Windelband - H. Heimoeth, *Ιστορία της Φιλοσοφίας*. (Λ. Σιάσος)

Γενική Εκκλησιαστική Ιστορία: Από την ίδρυση της Εκκλησίας μέχρι το σχίσμα (1054).

Η πρώτη περίοδος περιλαμβάνει την ιστορία της αδιαίρετης μέχρι το σχίσμα του 1054 Χριστιανοσύνης. Στο πρώτο μέρος εκτίθεται η ιστορία της Εκκλησίας μέχρι το Μ. Κωνσταντίνο σε τρία κεφάλαια (οι Απόστολοι, οι διωγμοί, οι γνωστικές αιρέσεις) και στο δεύτερο μέρος η ιστορία της Εκκλησίας από το διάταγμα των Μεδιολάνων (313) μέχρι το σχίσμα σε τέσσερα κεφάλαια (η Εκκλησία των αιρέσεων, των σχισμάτων και των συνόδων, η αυτοκρατορική πολιτική στα θέματα της Εκκλησίας, η εικονομαχία, οι σχέσεις του ανατολικού και δυτικού Χριστιανισμού, δηλ. οι σχέσεις Ρώμης -

Κωνσταντινούπολης).

Εγχειρίδιο: Γλαβίνας, Απόστολος. Ιστορία της Εκκλησίας. Τεύχος Α΄. Έκδοση Β΄. Θεσσαλονίκη, Α.Π.Θ. Υπηρεσία Δημοσιευμάτων, 1995.

Βοήθημα: Γλαβίνας, Απόστολος. Ιστορία της Εκκλησίας από τις πηγές. Τεύχος Β΄. Θεσσαλονίκη, Α.Π.Θ. Υπηρεσία Δημοσιευμάτων, 1995.

(Α. Γλαβίνας)

Εισαγωγή στην Παιδαγωγική.

Το περιεχόμενο της διδασκαλίας περιστρέφεται γύρω από ένα ευρύτατο φάσμα βασικών στοιχείων της Παιδαγωγικής Επιστήμης με κύριους άξονες τον επιστημονικό της χαρακτήρα, το αντικείμενο, τη μεθοδολογία και τα μεθοδολογικά προβλήματα της έρευνας καθώς και τη σχέση της με τις επιστήμες της αγωγής, αλλά και άλλες ανθρωπιστικές επιστήμες.

Η ιστορική ανασκόπηση κρίνεται απαραίτητη με σαφείς αναφορές στο φαινόμενο της αγωγής, όπως απαντάται σε λαούς και θρησκείες, αλλά και σε ρεύματα ή τάσεις και ιδέες που κυριάρχησαν κατά καιρούς μέχρι τις μέρες μας. Η εξέταση του φαινομένου της αγωγής δεν εξαντλείται εδώ, δεδομένου ότι η μελέτη της σύγχρονης Παιδαγωγικής σε σχέση με τις δυνατότητες, τις προοπτικές, τους σκοπούς, τα μορφωτικά αγαθά, τις μεθόδους, τα μέσα, τους φορείς της, ακόμη και με μορφές άλλων ειδών αγωγής, κάτω από το πρίσμα νέων παιδαγωγικών κοινωνικών προβληματισμών, αναδεικνύουν το ρόλο της αγωγής τόσο για το υποκείμενό της, το μαθητή, όσο και για το δάσκαλο ή καθηγητή και την κοινωνία ευρύτερα. Βασική επιδίωξή μας η επιστημονική και παιδαγωγική κυρίως θωράκιση των φοιτητών, στοχεύο απαραίτητο για την εξέλιξή τους και τις προοπτικές τους.

Εγχειρίδιο: Κογκούλης, Ιωάννης. *Εισαγωγή στην Παιδαγωγική*. Έκδοση 4η. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Αφών Κυριακίδη, 2003.

(Ι. Κογκούλης)

Πληροφορική και Θεολογία

Εισαγωγική παρουσίαση της επιστήμης της Πληροφορικής με έμφαση στη σύνθεση των τεχνικών δομών και στην ανάλυση των αρχών ψηφιακής

λογικής που συνθέτουν το πλαίσιο λειτουργίας της. Συνοπτική παράθεση της αρχιτεκτονικής των υπολογιστικών συστημάτων (hardware). Βασικές αρχές των δικτύων ηλεκτρονικών υπολογιστών (η/υ). Ο κυβερνοχώρος του διαδικτύου (Internet). Εισαγωγή στις μεθοδολογίες του προγραμματισμού (software), στα λειτουργικά συστήματα η/υ και στις εφαρμογές επεξεργασίας δεδομένων. Παρουσίαση των προγραμμάτων επεξεργασίας κειμένου, οργάνωσης βάσεων δεδομένων και επεξεργασίας εικόνας, καθώς και των θεμελιωδών αρχών που διέπουν τα προγράμματα αυτά. Ψηφιακά αρχεία και ψηφιακές βιβλιοθήκες. Δημιουργία παρουσιάσεων, μαθημάτων και διαλέξεων με χρήση η/υ. Εφαρμογές της πληροφορικής σε διαδικασίες θεολογικού ενδιαφέροντος: Θησαυρός της Ελληνικής Γλώσσας (TLG), πληροφορική και Αγία Γραφή (λεξικά, concordantiae και CDI). Η συμβολή των η/υ στη διατήρηση της πολιτιστικής κληρονομιάς. Μετα-εφαρμογές της ψηφιακής τεχνολογίας στα δεδομένα θεολογικού περιεχομένου. Ορισμός και ποσοτική αξιολόγηση της πληροφορίας. Τεχνολογικά επιτεύγματα αιχμής: τηλεδιάσκεψη, τηλεματική, εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Θέματα ηθικής στην κοινωνία των Η/Υ.

Εγχειρίδιο: Μυριώδη, Νικόλαος. *Διαδικασίες Επεξεργασίας Ψηφιακής Εικόνας*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη, 2004. (Ν. Μυριώδη)

Γ΄ Εξάμηνο

Ερμηνεία ιστορικών βιβλίων της Παλαιάς Διαθήκης από το κείμενο των Ο΄.

Το μάθημα προσεγγίζει το κείμενο της Παλαιάς Διαθήκης με βάση την ερμηνευτική παράδοση της Εκκλησίας μας και τα πορίσματα της νεότερης βιβλικής επιστήμης. Ειδικότερα, μέσα από την ανάλυση βιβλικών περικοπών, εξετάζονται θέματα όπως η προέλευση του σύμπταντος, η εμφάνιση του κακού στον κόσμο, ο ρόλος του Θεού στην ιστορία της ανθρωπότητας, η σχέση του ανθρώπου με τον Θεό, η διασπορά της ανθρωπότητας πάνω στη γη, η έναρξη της ιερής ιστορίας κ.λπ.

Εγχειρίδιο: Κωνσταντίνου, Μιλτιάδη, *Ρήμα Κυρίου Κραταίων Αφηγηματικά κείμενα από την Παλαιά Διαθήκη*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 1998. (Ι. Μούρτζιος)

Ιστορία των Σλαβικών Ορθοδόξων Εκκλησιών.

Ο εκπολιτισμός των Σλάβων αρχίζει με την είσοδό τους στον Χριστιανισμό. Οι ορθόδοξοι Σλάβοι (Ρώσοι, Σέρβοι, Βούλγαροι εκσλαβισθέντες) δέχθηκαν τον Χριστιανισμό και κάθε είδους πολιτιστική επίδραση από το Βυζάντιο. Έτσι, στην ιστορία των Σλαβικών Εκκλησιών παρουσιάζεται πρώτα - πρώτα η ίδρυσή τους, στη συνέχεια η εξέλιξη και προσαγωγή τους και τέλος η οριστική διαμόρφωση και συνεισφορά τους στο χώρο της Ορθοδοξίας.

Εγχειρίδιο: Ταρνανίδης, Ιωάννης. *Ιστορία των Σλαβικών Ορθοδόξων Εκκλησιών*. Τεύχος Α': Ιστορία της Βουλγαρικής Εκκλησίας. Τεύχος Β': Ιστορία της Σερβικής Εκκλησίας. Τεύχος Γ': Ιστορία της Ρωσικής Εκκλησίας.

Βοήθημα: Ταχιάος, Αντώνιος - Αιμίλιος, *Κήρυλλος και Μέθoδιος*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Αφών Κυριακίδη, 1992.

(Ι. Ταρνανίδης – Ελ. Οικονόμου)

Εισαγωγή στην πατερική σκέψη και Αγιολογία.

Το μάθημα παρουσιάζει τη θεολογική ανάλυση και έκθεση της διασκαλίας των Πατέρων της Εκκλησίας, με ιδιαίτερη έμφαση στους Καππαδόκες. Παρόλ'αυτα περιγράφεται το ιστορικό πλαίσιο εντός του οποίου ενεργούν και συγγράφουν οι πατέρες και σημειώνεται ο τρόπος με τον οποίο εκφέρουν το σσημολογικό λόγο της εκκλησίας μέσα στα συγκεκριμένα κοινωνικά και πολιτιστικά δεδομένα της εποχής τους.

Σκοπός του μαθήματος είναι η εσωτερική γνώριμία με την πλούσια σε βιώματα και νοήματα πατερική διδασκαλία. Το μάθημα τλαιοιώνεται με την ανάπτυξη θεμάτων από την ορθόδοξη Αγιολογία.

Εγχειρίδια: Τσίμης, Δημήτριος. *Εισαγωγή στη σκέψη των Πατέρων της Ορθόδοξου Εκκλησίας*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 2003.

Τσίμης, Δημήτριος. *Αγιολογία της Ορθόδοξης Εκκλησίας*. Θεσσαλονίκη, 2003. (Χρ. Αρμυρατζής - Φ. Ιωαννίδης)

Γενική Κοινωνιολογία.

Εισαγωγή στην έννοια της επιστήμης. Ανάλυση των βασικών εννοιών-λειτούργων της κοινωνικής ζωής. Τυπολογική παρουσίαση των τάσεων που οδήγησαν αρχικά στην προβληματική και προοδευτικά στη γένεση της Επιστήμης. Εμπειρία της κοινωνικής συμπεριφοράς και δράσεως. Προσέγγιση και ανάλυση των προϋποθέσεων-πηγών της Κοινωνιολογίας. Προϊστορία, ιστορία και κλάστικοί του κοινωνιολογικού χώρου, εξειδικευμένες προσεγγίσεις. Διαρέσεις της βασικής επιστήμης. Δευτεργία της ολικής κοινωνίας. Προέλευση, μορφοποιητικές διαδικασίες, εξέλιξη, συλλειτουργία των κοινωνικών θεσμών. Σύνχρονος κλάδοι και περιεχόμενο. Μέθοδοι και αρχές της κοινωνιολογικής έρευνας.

Εγχειρίδιο: Γιούλιτσης, Βασίλειος. *Γενική Κοινωνιολογία*. Έκδοση Ε'. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Αφών Κυριακίδη, 2000.

(Β. Γιούλιτσης - Ι. Πέτρου)

Γενική Εκκλησιαστική Ιστορία: Από το σχίσμα (1054) μέχρι σήμερα.

Η διδακτέα ύλη του μαθήματος περιλαμβάνει τα εξής πέντε μέρη: α) Η Ανατολική Εκκλησία μέχρι την Άλωση της Κωνσταντινουπόλεως, β) Η Δυτική Εκκλησία από το Γ' αιώνα μέχρι τη μεταρρύθμιση, γ) Η μεταρρύθμιση και η ζωή των Δυτικών Εκκλησιών ως τα νεότερα χρόνια, δ) Η νεότερη εποχή, ε) Η Ορθόδοξη Εκκλησία μετά την Άλωση της Κωνσταντινουπόλεως.

Εγχειρίδια: Αναστασιού, Ιωάννης. *Εκκλησιαστική Ιστορία*. Τόμος Β' (14' αι. μέχρι σήμερα). Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Παπαρηγητής.

Χριστοφορίδης, Βενζέλος. *Οι ησυχαστικές έριδες κατά τον 14' αιώνα*. Έκδοση Β'. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Παπαρηγητής, 1993.

(Ε. Αμυριδίου)

Δ' Εξάμηνο

Τα σύγχρονα μεγάλα θρησκευόμενα.

Γένεση, ιστορική εξέλιξη, διδασκαλία, μύθος, λατρεία, ζωή και κοινωγία των σύγχρονων μεγάλων θρησκευομένων του κόσμου, δηλαδή των ινδοκικών (Ινδουισμού, Βουδισμού, Τζαϊνισμού, Σικχισμού), των κινεζικών (Κομφουκισμού, Ταοϊσμού) και των ιαπωνικών (Σιντοϊσμού και ιαπωνικού Βουδισμού). Ειδική αναφορά γίνεται στο Ισλάμ, γένεση, εξέλιξη, κλάδοι, δομή ισλαμικής κοινωγίας.

Εγχειρίδια: Ζιάκας, Γρηγόριος, *Θρησκείες και πολιτισμοί της Ασίας (Ινδικά, Βουδιστικά, Κινεζικά, Θιβετικά και Ιαπωνικά θρησκευόμενα)*. Θεσσαλονίκη 2004.

Ζιάκας, Γρηγόριος, *Ισλάμ, Θρησκεία και Πολιτεία*. Θεσσαλονίκη 2003.
(Π. Παχής)

Ερμηνεία Ποιητικών και Προφητικών βιβλίων της Παλαιάς Διαθήκης από το κείμενο των Ο'.

Το μάθημα χωρίζεται σε δύο ενότητες. Η ερμηνεία ποιητικών βιβλίων της Παλαιάς Διαθήκης περιορίζεται στην ανάλυση εννοιών από το Ψαλτήρι. Εκτός από τα γενικά εισαγωγικά στους ψαλμούς αναλύεται και ένας τουλάχιστον ψαλμός από κάθε λογοτεχνικό είδος. Στη δεύτερη ενότητα γίνεται προσπάθεια να προσεγγίσουμε το θέμα της ιουδαϊκής εσχατολογίας, όπως αυτή παρουσιάζεται στους προφήτες της Παλαιάς Διαθήκης.

Εγχειρίδιο: Καϊμάκης, Δημήτριος, *Ψαλμό του Θεού μου. Υπόμνημα σε εκλεκτούς Ψαλμούς*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις SIMBO, 2000.

Βοήθημα: Καϊμάκης, Δημήτριος, *Η ημέρα Κυρίου στους Προφήτες της Παλαιάς Διαθήκης*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις SIMBO, 1999.

(Δ. Καϊμάκης)

Ερμηνεία των συνοπτικών Ευαγγελίων.

Ερμηνευτική ανάλυση του κατά Μάρκον Ευαγγελίου σε συνδυασμό με

τις παράλληλες διηγήσεις των συνοπτικών Ευαγγελίων Ματθαίου και Λουκά. Η θεολογία των συνοπτικών ευαγγελιστών με ιδιαίτερη έμφαση σε θέματα όπως: εσχατολογία (Βασιλεία του Θεού), χριστολογία (Υιός του ανθρώπου, Χριστός, Υιός του Θεού κ.λπ.), πνευματολογία, εκκλησιολογία, ιεραποστολή.

Εγχειρίδια: Καραβιδόπουλος, Ιωάννης, *Το κατά Μάρκον Ευαγγέλιο*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 2000.

Βασιλειάδης, Πέτρος, *Τα Λόγια του Ιησού. Το αρχαιότερο Ευαγγέλιο*. Αθήνα, Εκδόσεις Άρτος Ζωής, 2004.
(π. Ι.Σκιαδαρέσης)

Εκκλησιαστική Γραμματολογία και ερμηνεία Πατέρων.

Το μάθημα χωρίζεται σε δύο ενότητες. Στην πρώτη εξετάζεται ο βίος και η διδασκαλία των Ελλήνων Πατέρων της Εκκλησίας από τον Α' έως και τον ΙΕ' αιώνα, ενώ στη δεύτερη επιχειρείται η ιστορικο-φιλολογική και θεολογική ανάλυση και επεξεργασία πατερικών έργων.

Σκοπός: Μύηση των φοιτητών στην πατερική θεολογική σκέψη και προβληματική, καθώς και στις μεθόδους που ακολουθούν οι Πατέρες στην προσπάθειά τους να προσεγγίσουν το σύγχρονο κόσμο και να τον ευαγγελισθούν.

Εγχειρίδια: Χρήστου, Παναγιώτης, *Ελληνική Πατρολογία*. Τόμοι Β', Γ', Δ'. Θεσσαλονίκη 1991-1994.

Φλορόφσκου, π. Γεώργιος, *Δημιουργία και Απολύτρωση*, Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 2004.
(Χρ. Αραμπατζής)

Εκκλησιαστική Γραμματολογία με έμφαση στους Λατίνους Πατέρες.

Αντικείμενο του μαθήματος είναι η επιστημονική σπουδή των Πατέρων και συγγραφέων της Εκκλησίας (δίδεται ιδιαίτερη βαρύτητα στους Λατίνους πατέρες). Εξετάζονται ιστοριοφυλολογικώς ο βίος και τα συγγράμματά τους από την αποστολική εποχή μέχρι τον ΙΕ' αιώνα.

Εγχειρίδιο: Ιωαννίδης, Φώτιος, *Εκκλησιαστική Γραμματολογία. Συγγραφείς και πατέρες της Δύσης (Β' - Στ' αι.)*. Τόμοι Α' και Β'.

Τσάμης, Δημήτριος. *Ανθολόγιο εκκλησιαστικών κειμένων*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 2004. (Φ. Ιωαννίδης)

Εισαγωγή στην Κοινωνιολογία της Θρησκείας.

Σχέσεις θρησκείας και κοινωνίας. Το πρόβλημα της προελεύσεως και της λειτουργίας του θρησκευτικού φαινομένου. Θεωρίες για τη γένεση της θρησκείας. Η κοινωνιολογική προσέγγιση του θρησκευτικού φαινομένου. Θρησκεία και εναλλασόμενες κοινωνικές μεταβλητές; Θρησκευτικές πεποιθήσεις και κοινωνική οργάνωση. Το κοινωνικό περιεχόμενο της θρησκευτικής ζωής. Ιστορία και τάσεις της Κοινωνιολογίας της θρησκείας. Γένεση και λειτουργία των θρησκευτικών θεσμών.

Εγχειρίδιο: Γιούλιτσης, Βασίλειος. *Κοινωνιολογία της Θρησκείας. 4^η Έκδοση*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 2002.

(Β. Γιούλιτσης - Ν. Παπαγεωργίου)

Άσκηση Ομιλητικής - Επικοινωνίας.

Περιλαμβάνει κριτική προσέγγιση κηρυγμάτων και ασκήσεις δημόσιου λόγου. (επιχειρηματολογία, αντλιογίες -'δισσοί λόγοι'-στρογγυλή τράπεζα - πάνελ).

(Δ. Κούκουρα)

Ε' Εξάμηνο

Ερμηγεία Επιστολών του Αποστόλου Παύλου.

Εισαγωγή στη δομή και το ιδεολογικό υπόβαθρο των παύλειων επιστολών. Εξηγητική ανάλυση τμημάτων της παύλειας γραμματείας. Σύντομη παρουσίαση της παύλειας εκκλησιολογίας, ανθρωπολογίας, σωτηριολογίας, εσχολογίας καθώς και των κοινωνιολογικών απόψεων (λογεία), με ειδική έμφαση στην ευχαριστιακή θεολογία, θεολογία του Σταυρού, το ρόλο των γυναικών και τη σχέση του κορυφαίου των αποστόλων με τον ιουδαϊσμό και την Π.Δ..

Εγχειρίδιο: Βασιλειάδης, Πέτρος. *Παύλος. Τομές στη Θεολογία του*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 2004.

Βοήθημα: Γαλάνης, Ιωάννης. *Η Πρώτη Επιστολή του Αποστόλου Παύλου προς Θεσσαλονίκεις*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 1996.

(Π. Βασιλειάδης)

Δογματική Α. Ιστορία της Ορθόδοξης Θεολογίας και πνευματικότητας.

Ιστορία της μορφολογικής αναπτύξεως των ορθόδοξων δογμάτων από τη βιβλική τους διατύπωση μέχρι την πιο ανεπτυγμένη εκκλησιαστική τους μορφή. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται κυρίως στο Τριαδικό και το Χριστολογικό δόγμα. Η εξέταση της μορφολογικής αναπτύξεως των δογμάτων αυτών γίνεται σε στενή σχέση με την Ορθόδοξη πνευματική εμπειρία και ζωή.

Εγχειρίδιο: Μαρτζέλος, Γεώργιος. *Η Χριστολογία του Βασιλείου Σελουκείας και η οικουμενική σημασία της*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 1994.

Μαρτζέλος, Γεώργιος. *Ιστορία της Ορθόδοξης Θεολογίας και πνευματικότητας*. (Σημειώσεις). (Γ. Μαρτζέλος)

Εισαγωγή στην Ποιμαντική.

Περί μεθοδολογίας της ποιμαντικής στην εκκλησιαστική παράδοση. Βασικές συντεταγμένες του ποιμαντικού έργου. Η θεία οικονομία ως βάση της ποιμαντικής; Θεραπευτική ποιμαντική. Ακρίβεια και οικονομία στην Εκκλησία. Ο μυστηριακός χαρακτήρας της ποιμαντικής και οι οικουμενικές της διαστάσεις.

Εγχειρίδιο: Καλλιμακιάνης, Βασίλειος. *Μεθοδολογικά πρότερα της Ποιμαντικής. Λεντία ζωννύμενος*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Μυθόδωρα, 2000. (π. Β. Καλλιμακιάνης)

Λειτουργική.

Ιστορία και Θεολογία της χριστιανικής Λατρείας. Η έννοια των όρων Λειτουργία, Λειτουργική, Λαρεία, Τελετουργική, Λειτουργική Θεολογία και Θεολογία της Λατρείας. Η λειτουργική προσεγγίση ως αντικείμενο της χριστιανικής Λατρείας. Ο άνθρωπος ως λειτουργικό ον, ο βιβλικός, δογματικός, κοι-

ωνικός και κοσμικός χαρακτήρας της θείας Λατρείας. Πηγές της Λειτουργικής. Λειτουργική Ερμηνευτική. Λειτουργικοί τύποι της Ανατολής και της Δύσεως. Η θεία Λειτουργία. Οι απαρχές της θείας Ευχαριστίας. Η ευχαριστιακή ενότητα κλήρου και λαού. Ευχαριστιακή εκκλησιολογία. Λειτουργική και πνευματική ζωή. Λειτουργία και κόσμος. Η εξέλιξη και διαμόρφωση της θείας Λειτουργίας. Ερμηνεία της θείας Λειτουργίας με βάση τα λειτουργικά υπομνήματα. Ανάλυση των Λειτουργιών Αποστολικών Διαταγών, αποστόλου Μάρκου, Ιακώβου, Αρμενίων, Ρωμαϊκής. Σύγχρονα λειτουργικά προβλήματα και δυνατότητες λειτουργικής ανανέωσης.

Στα πλαίσια του μαθήματος είναι αναγκαία η συμμετοχή των φοιτητών τόσο στις εκπαιδευτικές ασκήσεις σε Μητροπόλεις και ενορίες της Ελλάδος, για τη μελέτη της λειτουργικής τους ζωής, όσο και στην εβδομαδιαία λατρευτική σύναξη στο ναό της Σχολής.

Εγχειρίδιο: Φουντούλης, Ιωάννης. *Κείμενα Λειτουργικής*. τ. Γ'.

Βοήθημα: Σκαλτσής, Παναγιώτης. *Τα διακονικά παραγγέλματα και η στάση των πιστών στη θεία Λειτουργία*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 1999. (Π. Σκαλτσής)

Ποιμαντική Θεολογία.

Παρουσιάζονται οι προϋποθέσεις, οι στόχοι και οι άξονες της Ποιμαντικής θεολογίας με βάση τη βιβλική και πατερική μας παράδοση.

Εγχειρίδιο: Κεσελόπουλος, Ανέστης. *Η Λειτουργική Παράδοση στον Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη*. Β' Έκδοση. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 2001.

Βοήθημα: Κεσελόπουλος, Ανέστης. *Προτάσεις Ποιμαντικής Θεολογίας*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 2003. (Αν. Κεσελόπουλος)

ΣΤ' Εξάμηνο

Διαθρησκευτικός διάλογος.

Εισαγωγή στην Ιεραποστολική. Κοινή χριστιανική μαρτυρία. Οικουμε-

νικός και διαθρησκευτικός διάλογος. Ορθόδοξες προϋποθέσεις. Βασικές κατευθυντήριες γραμμές του διαθρησκευτικού διαλόγου του Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών.

Βασικές αρχές για τη διεξαγωγή ορθού και δημιουργικού διαλόγου μεταξύ της χριστιανικής διδασκαλίας και των σύγχρονων μεγάλων θρησκευτών του κόσμου. Σημεία συγκλίσεως και αποκλίσεως των αρχών των μεγάλων θρησκευτών προς τις θεμελιώδεις αρχές της χριστιανικής διδασκαλίας, για την αλληλοκατανόηση και ειρηνική των λαών συνύπαρξη.

Εγχειρίδιο: Βασιλειάδης, Πέτρος. *Μεταναστερικότητα και Εκκλησία. Η πρόκληση της Ορθοδοξίας*. Αθήνα, Εκδόσεις Ακρίτας, 2002.

Βοήθημα: Ζιάκας, Γρηγόριος. *Ζώντας αρμονικά με ανθρώπους διαφορετικής πίστης. Θρησκευολογικά ανάλεκτα. Τόμος Α' : Θεσσαλονίκη 2004*.

(Π. Βασιλειάδης - Π. Παχής)

Εκκλησιαστική Γραμματεία των Σλάβων.

Η σλαβική εκκλησιαστική γραμματεία στα πρώτα χρόνια (από τον 9ο αιώνα) αποτελεί πιστή αντιγραφή και μετάφραση της βυζαντινής εκκλησιαστικής γραμματείας. Παράλληλα και η γενικότερη σλαβική γραμματεία και φιλολογία επηρεάζεται από την ελληνική σκέψη και τις κατά καιρούς μεταβολές στον ιδεολογικό και πνευματικό χώρο του Βυζαντίου. Αυτή η εξέλιξη της σλαβικής γραμματείας, από την εφεύρεση της σλαβικής γραφής μέχρι τα υστεροβυζαντινά χρόνια, παρουσιάζεται με κείμενα και σχόλια, αποτυπώνοντας έτσι και την πνευματική εξάρτηση του Σλαβικού κόσμου από το προηγμένο Βυζάντιο.

Εγχειρίδιο: Ταρνανίδης, Ιωάννης. *Σελίδες από την εκκλησιαστική γραμματεία των Σλάβων*. (Ι. Ταρνανίδης)

Δογματική Β. Εισαγωγή στη Θεολογική Γνωσιολογία.

Πρόκειται για την εξέταση των γνωσιολογικών προϋποθέσεων της Ορθόδοξης δογματικής διδασκαλίας σε συνάρτηση με τη σχολαστική και γενικότερα τη δυτική θεολογία και παράδοση.

Εγχειρίδιο: Μαρτσούκας, Νίκος, *Δογματική και Σύμβολική Θεολογία Α΄: Εισαγωγή στη Θεολογική Γνωσιολογία*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 2000. (Γ. Μαρτζέλιος)

Οικουμενική κίνηση.

Ιστορική και θεολογική θεμελίωση των σύγχρονων συναντήσεων και τάσεων, που παρατηρούνται μεταξύ των Εκκλησιών της Οικουμενικής Κίνησης. Δίνεται έμφαση όχι μόνο στις δραστηριότητες του Π.Σ.Ε., αλλά και στην ιστορική διαδρομή του εκκλησιαστικού φαινομένου της οικουμενικής παρουσίας του Χριστιανισμού.

Εγχειρίδιο: Μαρτσούκας, Νίκος, *Οικουμενική Κίνηση. Ιστορία - Θεολογία*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 1996.

Βοήθημα: Μαρτσούκας, Νίκος, *Ο Σατανάς*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 1999. (Δ. Τσαλεργίδη)

Κοινωνιολογία του Χριστιανισμού.

Εισαγωγή. Κοινωνιολογική θεωρία και θρησκεία. Από τις απαρχές του Χριστιανισμού στη σύγχρονη πραγματικότητα. Το φαινόμενο της εκκοσμίκευσης και η ευρωπαϊκή κουλτούρα. Κοινωνική ηθική, κοινωνικά προβλήματα, κοινωνική αλλαγή και Χριστιανισμός, Χριστιανισμός και πολιτική, η οικονομία και το πρόβλημα της κοινωνικής δικαιοσύνης, τα οικολογικά προβλήματα, Γυναικεία και Χριστιανισμός, κοινωνική μέριμνα και φροντίδα. Εμπειρική έρευνα της θρησκείας.

Εγχειρίδιο: Πέτρου, Ιωάννης, *Χριστιανισμός και Κοινωνία*, Θεσσαλονίκη 2004. (Ι. Πέτρου - Ν. Παταρτσωργίου)

Ομιλητική.

Παρουσιάζεται η διαχρονική επικράτηση της Ρητορικής Τέχνης στη γενική παιδεία του προχριστιανικού κόσμου, η παντοδυναμία της κατά τους πρώτους χριστιανικούς χρόνους και η τοποθέτηση των Πατέρων του 4^{ου} αιώνα απέναντι στα προστάγματα της. Συζητείται η παρουσία ομιλητικών εγχειρίδιων κατά τους Βυζαντινούς χρόνους, η τάση να μιμούνται οι

μεταγενέστεροι ομιλητές τα παλαιότερα πρότυπα και η συνάντηση της ελληνοφώνης ρητορικής παράδοσης με τη λατινόφωνη κατά τα χρόνια της Τουρκοκρατίας.

Επίσης παρουσιάζονται μέθοδοι προσέγγισης ομιλητικών κειμένων.

Εγχειρίδιο: Κούκουρα, Δήμητρα, *Η Ρητορική και η εκκλησιαστική Ρητορική Διαχρονική μελέτη*, Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 2003.

Βοήθημα: Κούκουρα, Δήμητρα, *Μεθοδολογική προσέγγιση ομιλητικών κειμένων. Λόγοι Επισκόπων*. (Δ. Κούκουρα)

Ζ' Εξάμηνο

Θεολογία της Παλαιάς Διαθήκης.

Το μάθημα ξεκινά με την έννοια του μονοθεϊσμού και του πολυθεϊσμού έτσι όπως παρουσιάζονται στην Παλαιά Διαθήκη. Ακολουθεί η αποκάλυψη του ονόματος του θεού στον άνθρωπο και η θεολογία της δημιουργίας. Οι ισραηλιτικές παραδόσεις, αρχαιότερες και νεότερες, είναι το επόμενο θέμα. Ακολουθεί μια σειρά από θεολογικές έννοιες και προβληματισμούς: αγγελολογία - δαιμονολογία, η έννοια του νόμου, της πίστης, του μεσσία, της αμαρτίας. Η θεολογία κλείνει με την εσχατολογία στην Παλαιά Διαθήκη και τη θεολογία του ναού.

Εγχειρίδια: Καϊμάκης, Δημήτριος, *Θέματα παλαιοδιαθηκικής θεολογίας*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις SIMBO, 1999.

Καϊμάκης, Δημήτριος, *Ο Νόμος του Σολομώντα*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις SIMBO, 1995. (Δ. Καϊμάκης)

Ερμηνεία της Ιωαννείου Γραμματείας.

Γενική εισαγωγή στην Ιωάννεια γραμματεία (Ευαγγέλιο, Επιστολές, Αποκάλυψη). Κεντρικές θεολογικές έννοιες του κατά Ιωάννην Ευαγγελίου και ερμηνεία περικοπών κατ' επλόγη. Ανάλυση θεματικών αξόνων της Αποκάλυψης. Σύντομη ερμηνεία όλης της Αποκάλυψης.

Εγχειρίδια: Γαλάνης, Ιωάννης, *Βιβλικές ερμηνευτικές και θεολογικές με-*

λέτες. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 2001.

Σκιαδαρέτης, π. Ιωάννης. *Λειτουργικές σπινές και ύμνοι στην Αποκάλυψη του Ιωάννη*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά 1999.

(Ι. Γαλιάνης)

Δογματική Γ. Έκθεση της Ορθόδοξου Πίστewος.

Ακριβής έκθεση του περιεχομένου της Ορθόδοξης πίστης σε αντιπαραθεση με τη δυτική χριστιανοσύνη. Συνεξετάζονται οι ιστορικοί και πνευματικοί παράγοντες του χώρου όπου διαμορφώθηκε η διατύπωση των δογμάτων (πολιτική, φιλοσοφία, τέχνη κ.ά.). Ο άξονας είναι τα δόγματα και τα σύμβολα. Σκοπός του μαθήματος είναι η μύηση των σπουδαστών στην ορθόδοξη πνευματικότητα και στον τρόπο της λόγιας γνώσης του δόγματος.

Εγχειρίδιο: Ματσούκας, Νικόλαος. *Δογματική και Συμβολική Θεολογία, Β΄ Έκθεση της ορθόδοξης πίστης σε αντιπαραθεση με τη δυτική Χριστιανοσύνη*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 1992.

(Χρυσ. Σταμούλης)

Κατηχητική και Χριστιανική Παιδαγωγική.

Το μάθημα περιλαμβάνει τρεις ενότητες:

α) Διδασκαλία που βασίζεται στο σύνολο των 12 κεφαλαίων του σχετικού συγγράμματος.

Προτάσσεται η προσέγγιση και τεκμηρίωση της Κατηχητικής και Χριστιανικής Παιδαγωγικής ως επιστημονικού κλάδου, οι σχέσεις τους με παρεμφερείς επιστημονικούς κλάδους, καθώς και όλο το πλαίσιο προβληματισμών γύρω από το θέμα.

Στη συνέχεια επιχειρείται μια ιστορική ανασκόπηση της Κατηχητικής και της Χριστιανικής Αγωγής από τον βιβλικό ακόμη χώρο μέχρι και τις σημαντικότερες εκφράσεις τους μέσα στο Χριστιανισμό, σε Δύση και Ανατολή, με ιδιαίτερη έμφαση στον ελλαδικό χώρο.

Η μεθοδολογία στην έρευνα, ο σκοπός, το περιεχόμενο, τα μέσα και τα σύγχρονα προβλήματα της επιστήμης - με σαφείς αναφορές στο υποκείμενο

της, στους φορείς αλλά και στους θεσμούς που την υπηρετούν - θα συμπληρώσουν τη σαφή εικόνα του αντικειμένου.

Τέλος, η σύνδεση του γεγονότος της Κατήχησης και της Χριστιανικής αγωγής με νέα δεδομένα της κοινωνικής πραγματικότητας, όπως τα μέσα ενημέρωσης, με άλλους τομείς της αγωγής, όπως η διαπολιτισμική αγωγή, η διαβηρησκευτική αγωγή, η ειδική αγωγή, σκοπό έχουν να συνθέσουν την ολοκληρωμένη και πραγματική διάστασή της, αλλά και τις προοπτικές και τις δυνατότητες προσφορές στο σύγχρονο παιδαγωγό.

Εγχειρίδιο: Κογκούλης, Ιωάννης. *Κατηχητική και Χριστιανική Παιδαγωγική*. Β΄ Έκδοση. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Αφών Κυριακίδη, 2000.

(Ι. Κογκούλης)

β) Ψυχοπαιδαγωγική προσέγγιση των Κατηχήσεων του Αγίου Κυρίλλου Ιεροσολύμων. Η πραγμάτευση του θέματος γίνεται σε τρία κεφάλαια. Στο πρώτο, μετά από μια σύντομη αναδρομή στο κατηχητικό έργο της Εκκλησίας μέχρι και τον Δ΄ αιώνα, διερευνώνται τα πλαίσια του κατηχητικού έργου του Κυρίλλου από πλευράς κοινωνικο-οικονομικής και λειτουργικο-θρησκευτικής κατάστασης των ακροατών του. Στο δεύτερο εκτίθενται οι βασικοί παράγοντες θεολογικοί και παιδαγωγικοί, τους οποίους ο Κύριλλος έλαβε υπόψη για την διάρθρωση του περιεχομένου και για τη μεθοδολογία της διδασκαλίας του. Στο τρίτο, τέλος, κεφάλαιο αναφέρονται οι προϋποθέσεις και τα καθήκοντα των ακροατών του Κυρίλλου καθώς και οι ιδιαίτεροι ρόλοι του ρόλοι ως διδασκάλου.

Εγχειρίδιο: Βασιλόπουλος, Χρήστος. *Οι κατηχήσεις του Κυρίλλου Ιεροσολύμων (Ψυχοπαιδαγωγική προσέγγιση)*. Β΄ Έκδοση. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Αφών Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη, 1998.

(Χρ. Βασιλόπουλος)

γ) Ασκήσεις δύο ειδών: 1) Παρακολούθηση και κριτική διδασκαλιών σε Γυμνάσια και Λύκεια και 2) εξάσκηση των φοιτητών κατά ομάδες μέσα στη Σχολή.

(Ασκησι: Χ. Βασιλόπουλος - Δ. Λάππας)

Δογματική Δ. Συμβολική.

Παρουσιάζεται η θεολογία της Ρωμαιοκαθολικής και της Προτεστάντικής Εκκλησίας από την εμφάνισή τους μέχρι σήμερα και παράλληλα αναλύεται η σημασία της θεολογίας των Εκκλησιών αυτών στη διαμόρφωση της πνευματικότητας των πιστών τους.

Σκοπός του μαθήματος είναι να επισημάνει τις δογματικές πλάνες των ετεροδόξων και στη συνέχεια να τις αιτιολογήσει και να τις ερμηνεύσει εντάσσοντάς τες στην όλη ζωή της αντίστοιχης Εκκλησίας. Η γνώση των δογματικών διαφορών και της ζωής της κάθε Εκκλησίας θα δημιουργήσει τη ρεαλιστική βάση για μια σωστή προσέγγιση των Εκκλησιών, στην οποία αποβλέπουν τελικά οι παρεχόμενες γνώσεις.

Εγχειρίδιο: Τσελεγγίδης, Δημήτριος, *Η σωτηριολογία του Λουθήρου από ορθόδοξη άποψη*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 1999.

Βοηθήματα: Τσελεγγίδης, Δημήτριος, *Η ικανοποίηση της θείας δικαιοσύνης κατά τον Άνσελμο Καντερβούριας. Θεολογική προσέγγιση από ορθόδοξη άποψη*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 1995.

Τσελεγγίδης, Δημήτριος, *Δυτική Θεολογία και πνευματικότητα*. (Σημειώσεις). (Δ. Τσελεγγίδης)

Εισαγωγή στην Ηθική.

Αναλύονται η έννοια, η μεθοδολογία και η σύγχρονη προβληματική της Ηθικής. Εξετάζεται ο τρόπος με τον οποίο οδηγείται η Ηθική στη διατύπωση των αξιολογικών κρίσεων της και παρουσιάζεται αναλυτικότερα η σύγχρονη οικολογική κρίση. Σκοπός του μαθήματος είναι να φέρει τους φοιτητές σε επαφή με την προβληματική της Ηθικής και να τους προετοιμάσει για τη Χριστιανική Ηθική. Γίνεται σύντομη εξέταση πατερικών κειμένων που αναφέρονται σε βασικά θέματα Χριστιανικής Ηθικής.

Εγχειρίδιο: Μαντζαριδής, Γεώργιος, *Ηθική Ι*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 2003. (Ν. Παπαγεωργίου)

Η Έξάμηνο

Θεολογία της Καινής Διαθήκης.

Παρουσίαση της χριστολογικής, εκκλησιολογικής, κοσμολογικής, ανθρωπολογικής, σωτηριολογικής και εσχολογικής διδασκαλίας της Καινής Διαθήκης με βάση τα κείμενα (Συνοδικά Ευαγγέλια, Ιωάννεα γραμματεία, Πράξεις Αποστόλων, Επιστολές Παύλου, Καθολικές επιστολές), τα ερμηνευτικά Υπομνήματα των Πατέρων της Εκκλησίας και τη σύγχρονη βιβλιογραφία.

Εγχειρίδιο: Γαλάνης, Ιωάννης, *Η σχέση ανθρώπου και κτίσεως κατά την Καινή Διαθήκη*. Θεσσαλονίκη 2004.

Καραβιδόπουλος, Ιωάννης, *Βιβλικές μελέτες Γ'*. Θεσσαλονίκη 2004. (Ι. Γαλάνης)

Κανονικό και Εκκλησιαστικό Δίκαιο.

Το μάθημα περιλαμβάνει: α) την οργάνωση και τη διοίκηση της Ορθόδοξης Ανατολικής Εκκλησίας γενικά και της Εκκλησίας της Ελλάδος ειδικότερα, β) την κανονική τέλεση των ιερών μυστηρίων και τις νομοκανονικές τους συνέπειες, γ) τις νομοκανονικές συνέπειες που δημιουργούνται από τα παρεκτροπόμενα μέλη της Εκκλησίας, δ) την οργάνωση και την απονομή της εκκλησιαστικής δικαιοσύνης και ε) την επικοινωνία των μελών της Εκκλησίας με τους ετεροδόξους και τους αλλόθρησκους.

Εγχειρίδιο: Ακανθόπουλος, Πρόδρομος, *Κώδικας Ιερών Κανόνων και Εκκλησιαστικών Νόμων*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Αγών Κυριακίδη, 1991.

Βοήθημα: Ιακώβου, αρχιμ. *Βακτηρία αρχιερέων, 1645*. τ. Α', Β', Γ'. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 2000. (Ν. Μαργιώρος)

Διαδραματική του μαθήματος των Θρησκευτικών.

Το μάθημα έχει δύο σκέλη. Στο πρώτο αναπτύσσονται τα εξής θέματα: Παιδαγωγική θεμελίωση του μαθήματος. Η ιδιαιτερότητα που αυτό παρουσιάζει. Σύγχρονες προσεγγίσεις ως προς τους σκοπούς και το περιεχόμενο.

Μεθοδολογία διδασκαλίας. Εφαρμογή της εκπαιδευτικής τεχνολογίας. Αξιολόγηση της επίδοσης των μαθητών. Το δεύτερο σκέλος καλύπτεται από πρακτικές ασκήσεις δύο ειδών: α) παρακολούθηση και κριτική διδασκαλιών σε Γυμνάσια και Λύκεια και β) εξάσκηση των φοιτητών κατά ομάδες μέσα στη Σχολή.

Εγχειρίδιο: Βασιλόπουλος, Χρήστος. *Διδακτική του μαθήματος των Θρησκευτικών*. Γ' έκδοση. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Αφών Κυριακίδη, 2002.

Βοήθημα: Κογκούλης, Ιωάννης. *Η Διδακτική των Θρησκευτικών στην Προποβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*.

(X. Βασιλόπουλος. Άσκηση: X. Βασιλόπουλος - Δ. Λάππας)

Χριστιανική ηθική.

Παρουσιάζεται ο χαρακτήρας της Χριστιανικής Ηθικής και αναλύονται τα βασικά θέματά της σε τρεις μεγάλες ενότητες. Η πρώτη αναφέρεται στην κατακόρυφη διάστασή της (σχέσεις ανθρώπου και Θεού), η δεύτερη στην οριζόντια διάστασή της (διαπροσωπικές και κοινωνικές σχέσεις) και η τρίτη εξετάζει τα βασικά προβλήματα και τις προοπτικές της ανθρωπίνης υπάρξεως.

Εγχειρίδιο: Μαντζαρίδης, Γεώργιος. *Χριστιανική Ηθική*. τ. Β'. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 2003.

(Α. Κεσελόπουλος - π. Β. Καλλιακιάνης)

Σημειολογία του σύγχρονου πολιτισμού.

Έννοια του πολιτισμού και της κουλτούρας. Θεωρίες για την εξέλιξη του πολιτισμού. Βασικές διαφοροποιήσεις με το πέρασμα από την παραδοσιακή στη μοντέρνα κοινωνία. Χαρακτηριστικές τομές του μοντέρνου. Μεταμοντερνισμός και μεταμοντέρνες θεωρίες. Παγκοσμιοποίηση, ύστερη νεωτερικότητα, τοπικοί πολιτισμοί. Αισιόδοξες και απαισιόδοξες θεωρήσεις του σύγχρονου κόσμου. Ηθική, επιστήμη και τεχνολογία. Ανθρώπινη ανάπτυξη και περιβάλλον. Πολυπολιτισμικότητα και πολιτιστική ετερότητα. Διαπολιτισμικός διάλογος. Το φαινόμενο του θρησκευτικού φονταμενταλι-

σμού. Θρησκευτική ελευθερία και δημοκρατία. Η θρησκευτική ελευθερία και δημοκρατία. Η Ευρωπαϊκή κουλτούρα και το ζήτημα των αξιών. Η Ορθόδοξη θεολογία σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία. Η θρησκεία ως ιδιωτική και κοινωνική υπόθεση.

Εγχειρίδιο: Πέτρου, Ιωάννης. *Πολυπολιτισμικότητα και Θρησκευτική ελευθερία*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Παρατηρητής, 2003.

(Ι. Πέτρου)

Δ. ΚΑΤ' ΕΠΙΛΟΓΗΝ ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Οι φοιτητές όλων των εξαμήνων (εξαιρούνται οι νεοεισαχθέντες) μπορούν να δηλώνουν τα κατ' επιλογήν υποχρεωτικά μαθήματα σύμφωνα με τις ανακοινώσεις της Γραμματείας.

Ο αριθμός των επιλεγμένων μαθημάτων για κάθε εξάμηνο σπουδών είναι μέχρι τρία (3), από τα οποία τα δύο (2) υποχρεωτικά.

Οι φοιτητές που εγγράφονται στο γ' εξάμηνο σπουδών (από κατάταξη ή μεταεγγραφή από ΑΕΙ εξωτερικού) δικαιούνται να δηλώνουν μέχρι 4 και οι επί πτυχίω μέχρι 5 μαθήματα για κάθε εξάμηνο (απόφαση Δ. Σ.).

Ο συνολικός αριθμός επιλεγμένων μαθημάτων για τη λήψη του πτυχίου δεν μπορεί να είναι μικρότερος του δεκατέσσερα (14).

Κάθε ένα από τα επιλεγόμενα μαθήματα πιστώνεται με 3 μονάδες στο σύστημα ECTS (European Community Course Credit Transfer System). Ακολουθεί ο πίνακας των κατ' επιλογήν υποχρεωτικών μαθημάτων των εξαμήνων χειμερινού και εαρινού.

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ

Α. Τομέας Βιβλικής Γραμματείας και Θρησκευολογίας.

1. «Κατασκευάζοντας το ιερό»: αρχαιοελληνική θρησκεία

και κοινωνιοβιολογία σύμφωνα με τα δεδομένα της σύγχρονης έρευνας.

Εγχειρίδια: Russell McCutcheon, *Κατασκευάζοντας τη θρησκεία*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Βάνιας, 2003.

Βοήθημα: Willi Braun - Russell McCutcheon, *Εγχειρίδιο Θρησκευολογίας*, Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Βάνιας, 2003. (Π. Παχής)

2. Ο αντίχριστος και η δευτέρα παρουσία στην παύλεια θεολογία.

Ερμηνευτική ανάλυση όσων χωρίων της Καινής Διαθήκης αναφέρονται αμέσως ή αμέσως στον Αντίχριστο και συνδέονται με τη Δευτέρα παρουσία του Χριστού. Θα αναζητηθούν και θα σχολιαστούν οι πατερικές ερμηνείες και θα επιστημανθούν οι ποικίλες παρερμηνείες των σύγχρονων λαϊκών ερμηνευτών.

Εγχειρίδιο: Γαλάνης, Ιωάννης. *Η Δευτέρα επιστολή του Αποστόλου Παύλου προς Θεσσαλονικείς*, Θεσσαλονίκη 1992. (Ι. Γαλάνης)

3. Βιβλική Ερμηνευτική, Φεμινιστική Θεολογία και πολιτιστική ανθρωπολογία

Το μάθημα θα παρουσιάσει τις νέες τάσεις της σύγχρονης βιβλικής ερμηνευτικής. Μετά τη δεκαετία του '70 οι βιβλικοί θεολόγοι προστάθηκαν να αναλύσουν και να ερμηνεύσουν την ιστορία του αρχέγονου χριστιανισμού υπό το πρίσμα των κοινωνικών και πολιτιστικών διεργασιών που τον επηρέασαν και τον διαμόρφωσαν. Αποτέλεσμα αυτής της προστάθειας είναι η κοινωνιολογική, ανθρωπολογική (πολιτιστική ανθρωπολογία) και φεμινιστική κατανόηση των βιβλικών κειμένων.

Εγχειρίδιο: Κασσελούρη, Ελένη. *Φεμινιστική Ερμηνευτική*, Θεσσαλονίκη 2003.

Βοήθημα: Πασσάκος, Δημήτριος. *Θεολογία και κοινωνία σε διάλογο*, Θεσσαλονίκη 2001. (Π. Βασιλειάδης)

4. Απόκρυφα Χριστιανικά Ευαγγέλια και κείμενα του Κουμράν

Εισαγωγές - Αναλυτικά περιεχόμενα και σχολιασμός κειμένων του Κουμράν και της απόκρυφης Χριστιανικής γραμματείας (της Μεσοδιαθήκης Γραμματείας). Συγκριτική εξέταση με κείμενα της Κ. Διαθήκης. Επίδραση των κειμένων αυτών στην υμνολογία και την εικονογραφία της Εκκλησίας.

Εγχειρίδιο: Καραβιδόπουλος, Ιωάννης. *Απόκρυφα Χριστιανικά Κείμενα τ. Α΄. Απόκρυφα Ευαγγέλια*. Θεσσαλονίκη 2004.

Βοήθημα: Καϊμάκης, Δημήτριος. *Τα χειρόγραφα του Κουμράν και η θεολογία τους*. (π. Ι. Σκιαδαρέσης)

5. Η καθημερινή ζωή στο αρχαίο Ισραήλ.

Εγχειρίδιο: Καϊμάκης, Δημήτριος. *Οι θεοί της ΙΙ. Διαθήκης*. Θεσσαλονίκη 2000. (Δ. Καϊμάκης)

6. Ιουδαϊσμός και Ελληνισμός .

Εγχειρίδιο: Δ. Καϊμάκη, *Τα χειρόγραφα του Κουμράν και η θεολογία τους*, Θεσσαλονίκη 2004. (Δ. Καϊμάκης)

7. Ερμηνεία κειμένων της Παλαιάς Διαθήκης από το εβραϊκό κείμενο

Γραμματική, συντακτική και ερμηνευτική ανάλυση με βάση τα πορίσματα της νεότερης βιβλικής επιστήμης και επλεγμένων περικοπών από το πρωτότυπο εβραϊκό κείμενο της Παλαιάς Διαθήκης. Το μάθημα προϋποθέτει την επιτυχή παρακολούθηση του μαθήματος «Βιβλική εβραϊκή γλώσσα» ή επαρκή γνώση της βιβλικής εβραϊκής γλώσσας.

Εγχειρίδιο: Κωνσταντίνου, Μιλτιάδης. *Ο προφήτης της δικαιοσύνης. Ερμηνευτική ανάλυση προφητειών από το βιβλίο του Αμώς*. Θεσσαλονίκη 1999. (Μ. Κωνσταντίνου)

8. Ιστορία του βιβλικού Ισραήλ.
Εγχειρίδιο: A. Gunneweg, *Ιστορία του βιβλικού Ισραήλ*. Θεσσαλονίκη 1997.
(Ι. Μούρτζιος)
9. Αρχαία Ελληνική Γλώσσα II.
Γλωσσική και μεταφραστική προσέγγιση βιβλικών, πατερικών και λειτουργικών κειμένων.
Εγχειρίδιο: *Φάκελος ολικού*
(Αν. Κόλτσιου - Νικήτα)
- Β. Τομέας Εκκλησιαστικής Ιστορίας, Χριστιανικής Γραμματείας, Αρχαιολογίας και Τέχνης.**
10. Η Ορθόδοξη Αυτοκέφαλη Εκκλησία της Αλβανίας.
Εκθέτονται οι προσπάθειες των Αλβανών για τη δημιουργία Αυτοκέφαλης Αλβανικής Εκκλησίας από τα τέλη του ΙΘ΄ αιώνα μέχρι το 1937, διαφωτίζεται η αναγνώριση του Αυτοκέφαλου της Αλβανικής Εκκλησίας από το Οικουμενικό Πατριαρχείο (1937), περιγράφονται οι δυσχέρειες που συνάντησε η Εκκλησία αυτή από την Αλβανική κυβέρνηση μέχρι την κατάργησή της (1967) και γίνεται αναφορά σε ποικίλες αντιδράσεις για την καταπίεση του θρησκευτικού συναισθήματος στην Αλβανία.
Εγχειρίδιο: Γλαβίνας, Απόστολος. *Η Ορθόδοξη Αυτοκέφαλη Εκκλησία της Αλβανίας*. Δ΄ Έκδοση. Θεσσαλονίκη, 1998.
(Απ. Γλαβίνας)
11. Η Μακεδονία και ο κόσμος των Σλάβων.
Σχολιάζονται οι αναφορές των βυζαντινών συγγραφέων στους όρους *Μακεδονία* και *Μακεδόνες* και ερευνάται η σημασία τους. Καταγράφονται μέσα από τις ίδιες πηγές οι μετακινήσεις, προς και από την περιοχή, του σλαβικού στοιχείου και ερευνάται η ανά τους αιώνες διαμορφωθείσα σχέση του στοιχείου αυτού με την περιοχή και τους κατοίκους της.

- Εγχειρίδιο: Ταρνανίδης, Ιωάννης. *Οι «κατά Μακεδονίαν Σκλάβοι»*. *Ιστορική πορεία και σύγχρονα προβλήματα προσαρμογής*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Αφών Κυριακίδη, 2001.
(Ι. Ταρνανίδης)
12. Η διαμόρφωση της εκκλησιαστικής δικαιοδοσίας του Οικουμενικού Πατριαρχείου στη ελληνική επικράτεια.
Εγχειρίδια: Νανάκης, Ανδρέας. *Οικουμενικού Πατριαρχείου νεώτερα ιστορικά*. 19^{ος}-20^{ος} αι., τ. Β΄. Θεσσαλονίκη, 2003.
Σταματόπουλος, Δημήτριος. *Προς μια ανασύνθεση της ιστορίας του Οικουμενικού Πατριαρχείου*.
(Ανδρέας Νανάκης, μητρ. Αρκαλοχωρίου, Καστελλίου και Βιάννου)
13. Μνημειακή τοπογραφία της Θεσσαλονίκης (Μέρος Α΄, 4ος-8ος αιώνας).
Διεξοδική παρουσίαση, με βάση παλαιότερες και νεότερες αρχαιολογικές έρευνες, των ναών της Θεσσαλονίκης από τον 4ο μέχρι και τον 8ο αιώνα. Πλαίσιο του μαθήματος με προβολές διαφανειών και επισκέψεις στα ίδια τα μνημεία.
Εγχειρίδιο: Χαραλαμπίδης, Κωνσταντίνος. *Πονήματα Παλαιохριστιανικής βυζαντινής και μεταβυζαντινής τέχνης*. Θεσσαλονίκη 2004.
(Μ. Καζάμια-Γσέρνου)
14. Μνημειακή τοπογραφία της Θεσσαλονίκης (Μέρος Β΄, 9ος - 15ος αιώνας).
Διεξοδική παρουσίαση, με βάση παλαιότερες και νεότερες αρχαιολογικές έρευνες, των ναών της Θεσσαλονίκης από τον 9ο μέχρι και τον 15ο αιώνα. Πλαίσιο του μαθήματος με προβολές διαφανειών και επισκέψεις στα ίδια τα μνημεία.
Εγχειρίδιο: Χαραλαμπίδης, Κωνσταντίνος. *Πονήματα Παλαιохριστιανικής βυζαντινής και μεταβυζαντινής τέχνης*. Θεσσαλονίκη 2004.
(Μ. Καζάμια-Γσέρνου)

νική Βυζαντινή και μεταβυζαντινή τέχνη, Θεσσαλονίκη 2004.

(Μ. Καζαμία - Τσέρνου)

15. Μεθοδολογία έρευνας και συγγραφής επιστημονικής μελέτης.

Παρέχονται στοιχεία Βιβλιοθηκονομίας και Αρχαιολογίας, με ιδιαίτερη αναφορά στη Βίβλο και τα θεολογικά βιβλία. Εξετάζονται τα χαρακτηριστικά και τα στάδια της επιστημονικής έρευνας. Εκτίθενται η διαδικασία συγκεντρώσεως και αξιολογήσεως του υλικού, καθώς και η αρχιτεκτονική δομή και σύνταξη της μελέτης.

Εγχειρίδιο: Μεταλληνός, Γεώργιος Δ., *Εγκόπιον επιστημονικής έρευνας*, Γ' έκδοση, Αθήνα, Εκδόσεις Αρμός, 1998. (Ν. Κρουσουλούδης)

16. Η Μεσαιωνική Δύση.

Εγχειρίδιο: J. Le Goff. Ο Πολιτισμός της Μεσαιωνικής Δύσης, Θεσσαλονίκη 1993. (Φ. Ιωαννίδης)

17. Εκκλησία και κοινωνία στην αρχαία Ρωσία.

Εγχειρίδιο: Μαλγκουόδη, Γιάννα. *Ιστορία της Ρωσίας Α' Η Ρωσία του Κιέβου (9^{ος} α. - 1240)*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Αφών Κυριακίδη, 1999. (Ε. Οικονόμου)

18. Τομές και συνέχειες στην Ιστορία της Ρωσικής Θεολογίας.

Εγχειρίδια: Φλωρόφσκυ Γεωργίου. *Στάθμοι της ρωσικής θεολογίας*. Spidlik, T.. *Η πνευματικότητα του Ανατολικού Χριστιανισμού*. (Ε. Οικονόμου)

19. Η θέα του θεού και η σωτηρία κατά την πατερική παράδοση.

Εγχειρίδια: Φλωρόφσκυ, π. Γεώργιος. *Οι Ανατολικοί πατέρες του 4^{ου} αιώνα*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 1992.

Δόσκυ, Βλαδίμηρος. *Η θέα του Θεού*. (Χρ. Αραμπατζής)

20. Πατριάρχες Κωνσταντινουπόλεως. Βιοί-έργα-θεολογία.

Εγχειρίδια: Γεδεών, Μανουήλ. *Πατριαρχικοί πίνακες*. Εκδόσεις Συλλόγου προς Διάδοσιν Ωφελίμων Βιβλίων, Αθήνα 1996.

Χρηστού, Παναγιώτης. *Εκκλησιαστική Γραμματολογία*. Τόμος Α'. Θεσσαλονίκη 2001. (Χρ. Αραμπατζής)

Γ. Τομέας Δογματικής Θεολογίας.

21. Ο όρος της Χαλκηδόνας και η θεολογική και οικουμενική σημασία του.

Εξετάζεται ο θεολογικός χαρακτήρας του Όρου της Χαλκηδόνας επί τη βάση της ιστορικοφιλολογικής και θεολογικής αναλύσεως των πηγών του και παρουσιάζονται οι οικουμενικές προοπτικές που έχει η ανάδειξη του κύριου χαρακτηρισμού του Όρου για το θεολογικό διάλογο Ορθόδοξων και Μη Χαλκηδόνων.

Εγχειρίδιο: Μαρτζέλος, Γεώργιος. *Γένεση και πηγές του Όρου της Χαλκηδόνας. Συμβολή στην ιστορικοδογματική διερεύνηση του Όρου της Δ' Οικουμενικής Συνόδου*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 1986.

(Γ. Μαρτζέλος)

22. Η ελευθερία του ανθρώπου. Οντολογία και προοπτικές της.

Παρουσιάζονται οι ανθρωπολογικές προϋποθέσεις της ελευθερίας. Ανalύεται η εξ αιτίας της αμαρτίας παράχρηση της ελευθερίας με τις συνεπαγόμενες οντολογικές συνέπειές της καθώς και η θεραπεία της στα πλαίσια της Εκκλησίας. Τέλος επισημαίνονται οι θεολογικές προϋποθέσεις για τον εμπλουτισμό της κτιστής ανθρωπίνης ελευθερίας με την άκτιστη θεία χάρη και ερμηνεύεται ο χαρισματικός πλέον χαρακτήρας της και οι προοπτικές της στην παρούσα και τη μέλλουσα αιώνα ζωή του πιστού.

Εγχειρίδιο: Τσελεγγίδης, Δημήτριος. *Χάρη και ελευθερία κατά την πατερική παράδοση του 11' αιώνα*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 1998. (Δ. Τσελεγγίδης)

23. Η Δογματική διδασκαλία των Οικουμενικών Συνόδων.

Θα γίνει ανάπτυξη κάθε μιας Οικουμενικής Σύνοδου από πλευράς ιστορικοθεολογικής και θα αναφερθούν τα αίτια που προκάλεσαν τη σύγκλησή τους. Ακόμη θα εξετασθούν τα βασικά ιστορικοδογματικά κείμενα, οι αποφάσεις και οι όροι πίστωσης.

Εγχειρίδιο: Κοντοστεργίου, Δέσποινα. *Αι Οικουμενικαί Σύνοδοι*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 1997.

(Δ. Τσελεγγίδης - Δ. Κοντοστεργίου)

24. Ευνομίτου Ελληνική Αθεΐα.

Εγχειρίδιο: *Ελληνική Πατρολογία*, τόμος 45.

Ρωμανίδης, π. Ιωάννης. *Δογματική και Συμβολική Θεολογία της Ορθόδοξου Καθολικής Εκκλησίας*, τ. Α'. (Α. Σιάσος)

25. Περί ύλης και του χρόνου στην ελληνική κοσμογονία.

Εγχειρίδιο: Σιάσος, Λάμπρος. *Η ενάργεια των πραγμάτων*. (Α. Σιάσος)

26. Θεοτόκος και Ορθόδοξο Δόγμα. Σπουδή στη διδασκαλί-

α του Αγίου Κυρίλλου Αλεξανδρείας.

Εγχειρίδιο: Σταμούλης, Χρυσόστομος. *Κυρίλλον Αλεξανδρείας περί της ενανθρωπήσεως του Μονογενοῦς*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις «Το Παλίμψηστον», 2000.

Βοήθημα: Σταμούλης, Χρυσόστομος. *Θεοτόκος και Ορθόδοξο Δόγμα*. Β' Έκδοσι. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις «Το Παλίμψηστον», 2002.

(Χρ. Σταμούλης)

Δ. Τομέας Λατρείας, Χριστιανικής Αγωγής και Εκκλησιαστικής Διοίκησης.

27. Το μάθημα των Θρησκευτικών στη Μέση Εκπαίδευση.

Διερυνά τη θέση της θρησκευτικής γενικότερα αγωγής και ειδικότερα του μαθήματος των Θρησκευτικών στην όλη εκπαιδευτική πολιτική που εφαρμόστηκε κατά το πρόσφατο παρελθόν, τα αναλυτικά προγράμματα του μαθήματος των Θρησκευτικών που ίσχυσαν κατά διαστήματα στη Μέση Εκπαίδευση, καθώς και τα διδακτικά βιβλία που χρησιμοποιήθηκαν. Τέλος ασχολείται με το διδακτικό προσωπικό που άμεσα ή έμμεσα υπηρέτησε το μάθημα των Θρησκευτικών.

Εγχειρίδιο: Κογκούλης, Ιωάννης. *Το μάθημα των Θρησκευτικών στη Μέση Εκπαίδευση*, τ. Α' - Β'. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Αφών Κυριακίδη, 1993. (Ι. Κογκούλης)

28. Η σχολική τάξη ως κοινωνική ομάδα και η συνεργατική διδασκαλία και μάθηση.

Ασχολείται με τη σχολική τάξη ως κοινωνική ομάδα και ότι αυτό συνεπάγεται από κοινωνιολογικής, ψυχολογικής και παιδαγωγικής σκοπιάς. Η εξέταση της σχολικής τάξης συντελείται κυρίως κάτω από το πρίσμα της λειτουργίας της τόσο σε επίπεδο κοινωνικοποίησης όσο και σε επίπεδο διδασκαλίας και μάθησης, και μάλιστα κάτω από το πρίσμα της συνεργατικής της μορφής.

Το ενδιαφέρον εστιάζεται στην εσωτερική λειτουργία της ομάδας, τους μαθητές και τους δασκάλους ή καθηγητές σε πλήρη αντιστοιχία με τις παιδαγωγικές αρχές και την πραγματικότητα στο ελληνικό σχολείο.

Εγχειρίδιο: Κογκουόλης, Ιωάννης. *Η σχολική τάξη ως κοινωνική ομάδα και η συνεργατική διδασκαλία και μάθηση*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Αφών Κυριακίδη, 1994. (Ι. Κογκουόλης)

29. Θρησκευτική αγωγή και αυτονομία παιδιού. (Χ. Βασιλόπουλος)

30. Το ομιλητικό έργο του Αγίου Γρηγορίου του Παλαμά
Αναλύονται οι ποιμαντικές Ομιλίες του Αγίου Γρηγορίου του Παλαμά Αρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης σε σχέση με τους παράγοντες επικοινωνίας, (ομιλητής, ακροατές, μήνυμα, αγωγός και κώδικας επικοινωνίας).

Εγχειρίδιο: Κούκουρα, Δήμητρα. *Το ομιλητικό έργο του Αγίου Γρηγορίου του Παλαμά. Επικοινωνιακή προσέγγιση*. (Δ. Κούκουρα)

31. Ύμνολογία και ερμηνεία λειτουργικών κειμένων. (Π. Σκόλαρης)

32. Εισαγωγή στην Εκκλησιαστική Μουσική.
Εγχειρίδιο: Γιαννόπουλος, Εμμανουήλ. *Εισαγωγή εις το θεωρητικών και πρακτικών της Εκκλησιαστικής μουσικής Χρύσανθου του εκ Μαδιδίου*. Θεσσαλονίκη 2002.

Βοήθημα: Παπαγιάννης, π. Κωνσταντίνος. *Η Αγία και Μεγάλη Εβδομή, Θεσσαλονίκη, 2004* (Π. Σκόλαρης)

33. Ο διάλογος και το μάθημα των Θρησκευτικών στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.

Ο Σωκρατικός διάλογος. Ο βίβλικο-διαθηκικός, ο πατερικός και ο σύγχρονος παιδαγωγικός διάλογος. Η διαλογικότητα των περιεχομένων του θρησκευτικού μαθήματος. Το διαλογικό πρόσωπο δασκάλου και μαθητών.

Οι σωστές διαπροσωπικές σχέσεις. Οι αρχές λειτουργίας του διδακτικού διαλόγου. Κανόνες και τεχνικές της διαλογικής συζήτησης. Η εφαρμογή του διαλόγου και της ομαδικής διδασκαλίας στο θρησκευτικό μάθημα.

Εγχειρίδιο: Λάπτας, Δημήτριος. *Ο διάλογος και το μάθημα των Θρησκευτικών στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 2000.

Λάπτας, Δημήτριος. *Η δυναμική της σχέσης διαλόγου και αγάπης και η ψυχοπαιδαγωγική εφαρμογή της στο Σχολείο*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 2004. (Δ. Λάπτας)

34. Σχέσεις Εκκλησίας - Πολιτείας κατά την πρώτη βυζαντινή περίοδο.

Διερεύνηση των σχέσεων Εκκλησίας και Αυτοκρατορίας κατά την πρώτη βυζαντινή περίοδο μέσα από την αξιολόγηση των νέων κοινωνικών, πολιτικών και εκκλησιαστικών δεδομένων των αρχών του 4ου αιώνα. Συστηματική μελέτη των διαδοχικών σταδίων του διέπουν τις σχέσεις Εκκλησίας-Πολιτείας κατά την περίοδο πριν από την πρώτη Οικουμενική Σύνοδο. Προέγγιση της νέας αυτοκρατορικής θρησκευτικής πολιτικής και της αφεπηρεασμένης διαδικασίας μεταμόρφωσης της ειδικολογικής ρωμαϊκής Πολιτείας σε χριστιανική.

Εγχειρίδιο: Μαργιάρος, Νικόλαος. *Ο Μέγας Κωνσταντίνος και η Δυναμική επίδα. Συμβολή στη μελέτη των σχέσεων Εκκλησίας-Πολιτείας κατά την Κωνσταντινειακή περίοδο*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Βυζάντιον, 2001.

Παπασιόφης, Χαράλαμπος. *Στοιχεία Εκκλησιαστικού Δικαίου*. Τεύχος Α'. Έκδοση Β'. Αθήνα - Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Στάκκουλα, 2002. (Ν. Μαργιάρος)

35. Πηγές και θεσμοί του Κανονικού και Εκκλησιαστικού Δικαίου.

Χρονολογική και συστηματική παρουσίαση των πηγών του Κανονικού και Εκκλησιαστικού Δικαίου. Μελέτη της γένεσης και της εξελικτικής πο-

ρείας των πηγών και των θεσμών σε συνάρτηση με το θεσμικό και δικαϊκό πλαίσιο της Πολιτείας. Το μάθημα αποτελεί εισαγωγή στο Κανονικό και Εκκλησιαστικό Δίκαιο.

Εγχειρίδιο: Μαγγιώρος, Νικόλαος. *Ο Μέγας Κωνσταντίνος και η Δογματική έριδα. Συμβολή στη μελέτη των σχέσεων Εκκλησίας-Πολιτείας κατά την Κωνσταντινεία περίοδο*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Βυζάντιον, 2001.

(Ν. Μαγγιώρος)

Ε. Τομέας Ηθικής και Κοινωνιολογίας.

44. Πνευματικότητα και κοινωνική ζωή.

Ανάλυση των εννοιών *άτομο* και *πρόσωπο* στην Ορθόδοξη Παράδοση, για τη θεμελίωση της σημασίας, του ρόλου και του ορίζοντα της πνευματικότητας. Η θεμελίωση νοηματοδοτεί σειρά επιπέδων, μέσα στα οποία η ορθόδοξη πνευματικότητα, ως έκφραση γνησιότητας του προσώπου, συναντά την κοινωνική ζωή, την θέτει υπό δοκιμασία, αλλά και δοκιμάζεται από αυτήν. Η κεντρική έννοια του προσώπου εξελίσσεται σε δυναμικό παράγοντα διαμόρφωσης των κοινωνικών και διαπροσωπικών σχέσεων.

Εγχειρίδιο: Γιούλτσης, Βασίλειος. *Πνευματικότητα και κοινωνική ζωή*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 1998. (Β. Γιούλτσης)

45. Χριστιανισμός και Νεοελληνική Λογοτεχνία.

Εξετάζεται και αναπτύσσεται η επίδραση του Χριστιανισμού, και μάλιστα της ορθόδοξης παράδοσης, στη νεοελληνική λογοτεχνία και δίνεται έμφαση στα κείμενα των Παπαδιαμάντη, Μωραΐτιδη, Κόντογλου, Σεφέρη, Πεντζίκη.

Εγχειρίδιο: Κεσελόπουλος, Ανέστης. *Από τον Παπαδιαμάντη στον Πεντζίκη. Ορθόδοξη παράδοση και νεοελληνική λογοτεχνία*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις «Το Παλίμψηστον», 2003. (Α. Κεσελόπουλος)

46. Μορφές Ποιμαντικής σε αστικό περιβάλλον.

Κοινωνιολογία της σύγχρονης μεγαλούπολης και κοινωνική διαστρωμάτωση της Αστικής ενορίας. Η ποιμαντική ευθύνη για τους νέους, τους ηλικιωμένους, τους ασθενείς και τους περιθωριακούς. Το φαινόμενο του εθελοντισμού στην Εκκλησία.

Εγχειρίδιο: Καλλιακιάνης, Βασίλειος. *Εθελοντισμός και κοινωνική ευθύνη*. (π. Β. Καλλιακιάνης)

47. Γυναίκα, πολιτισμός, Θρησκεία.

(Ι. Πέτρου - Ν. Παπαγεωργίου)

48. Θεολογικές εφαρμογές με τη χρήση Η/Υ. Ψηφιακά αρχεία.

Εγχειρίδιο: Μυρίδης, Νικόλαος. *Διαδικασίες Επεξεργασίας ψηφιακής εικόνας*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2004. (Ν. Μυρίδης)

49. Επεξεργασία θεολογικής πληροφορίας με χρήση Η/Υ (Προχωρημένοι).

Η έννοια της πληροφορίας. Στοιχεία θεωρίας πληροφοριών. Εισαγωγή στην επεξεργασία κειμένου με Η/Υ. Η έννοια του Υπερ-κειμένου (Hyper-text). Εισαγωγή & εκπαίδευση στο Word. Η φιλοσοφία των λογισμικών φύλλων. Παρουσίαση & εφαρμογές του Excel. Αρχές στατιστικής επεξεργασίας δεδομένων. Το περιβάλλον στατιστικής επεξεργασίας SPSS. Τυπικές παρουσιάσεις & εκπαίδευση στο Power Point. Ηλεκτρονικές περιλήψεις.

Εγχειρίδιο: Νικολάου Ε. Μυρίδη. *Διαδικασίες Επεξεργασίας ψηφιακής εικόνας*, εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2004. (Ν. Μυρίδης)

ΕΛΛΗΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ

Α. Τομέας Βιβλικής Γραμματικής και Θρησκευολογίας.

1. Τελετουργίες καθάρσης στην λατρεία της Τσιδας/ Σάραρι.

Εγχειρίδιο: Παχής, Παναγιώτης. *Τις Καρποτικός, τόμ. Ι, Οικουμένη Προλεγόμενα στον συγκρητισμό των ελληνοεθνικών χρόνων*. Θεσσαλονίκη 2003.

Βοήθημα: Luther Martin. *Ελληνοεθνικές θρησκείες*. Θεσσαλονίκη 2004 (Π. Παχής)

2. Εσχατολογία και Σωτηριολογία στον Απ. Παύλο.

Θα αναλυθούν περικτοές από τις Επιστολές του Απ. Παύλου που σχετίζονται με την εσχατολογία και την σωτηριολογία (Α΄ Θεσ 4,13-17· Α΄ Κορ 15· Β΄ Κορ 5,1-10· Ρωμ 8).

Εγχειρίδιο: Αιματζίδης, Χαράλαμπος. *Η έννοια της δόξας στην παύλεια θεολογία*. Θεσσαλονίκη 2001. (Ι. Γαλάνης)

3. Βιβλική θεολογία και Λειτουργική Αναγέννηση

Το αίτημα της λειτουργικής αναγέννησης, θεολογικά περιγραφόμενα υπέρ και ανασκευή των επιχειρημάτων που κατά καιρούς παρουσιάζονται εναντίον της λειτουργικής αναγέννησης. Αγία Γραφή και Ευχαριστία στη σύγχρονη θεολογική προβληματική αντιμετωπίζονται διαλεκτικά, και θα έλθουν κανείς και δυναμικά, ως δύο μεγέθη που καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό την ταυτότητα της χριστιανικής διδασκαλίας. Αν στο παρελθόν κυριαρχούσε η διαλεκτική Αγίας Γραφής - Παράδοσης, αυτό που σήμερα καθορίζει, αλλά και στο άμεσο μέλλον πρόκειται να καθορίσει σημαντικά τις θεολογικές συζητήσεις, είναι η σχέση του πρωτογενούς καταγεγραμμένου λόγου του Θεού (Αγία Γραφή) και της πρωτογενούς εμπειρίας της Εκκλησίας (Ευχαριστία). Μακροπρόθεσμη ανάλυση των ευχαριστιακών, εκκλησιολογικών, πνευματολογικών και εσχατολογικών χωρίων της Κ.Δ.

Εγχειρίδιο: Βασιλειάδης, Πέτρος. *LEX ORANDI*, Αθήνα 2004.

Βοήθημα: Βασιλειάδης, Πέτρος. *Βιβλικές Εμπνηυστικές Μελέτες*, Θεσσαλονίκη 2003. (Π. Βασιλειάδης)

4. Καταλλαγή και Θεραπεία στην Αγία Γραφή και την Παγκόσμια Ιεραποστολή

Ανάλυση των βιβλικών και ιεραποστολικών παραμέτρων του θέματος του Συνεδρίου της Παγκόσμιας Ιεραποστολής που συνέρχεται στην Αθήνα. Συμμετοχή των φοιτητών στις προσυνεδριακές, συνεδριακές και μετασυνεδριακές διαδικασίες του εν λόγω συνεδρίου.

Εγχειρίδιο: Βασιλειάδης, Πέτρος. *Ορθόδοξη χριστιανική μαρτυρία*, Κατάρτη 1989.

Βοήθημα Βασιλειάδης, Πέτρος. *Ορθόδοξη θεολογία και Οικουμενικός διάλογος*, Αθήνα 2005. (Π. Βασιλειάδης)

5. Αποκαλυπτικά κείμενα της Καινής Διαθήκης

Παρουσίαση των αποκαλυπτικών κειμένων που υπάρχουν στην Καινή Διαθήκη. Η προβληματική τους και η σχέση τους με την κανονιστική θεολογία και σκέψη.

Εγχειρίδιο: Γαλάνης, Ιωάννης. *Η Β΄ προς Θεσσαλονικείς επιστολή του Αποστόλου Παύλου*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 1997.

Σκιαδωρέσης, π. Ιωάννης. *Λειτουργικές σκηές και ύμνοι στην Αποκάλυψη του Ιωάννη*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 1999. (π. Ι. Σκιαδωρέσης)

6. Η μετά θάνατον ζωή στο αρχαίο Ισραήλ.

Εγχειρίδιο: Καϊμάκης, Δημήτριος. *Η ανάσταση των νεκρών στην Παλαιά Διαθήκη*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις SIMBO, 2001. (Δ. Καϊμάκης)

7. Ιουδαϊκή εξωβιβλική γραμματεία

Εγχειρίδιο: Παπαναστασίου, Χρ. *Η ιουδαϊκή κοινότητα της Ελεφαντίνης*. Θεσσαλονίκη, 2001.

- Βοήθημα: Χατζηγευστάτογλου, Αγγ. *Τα Όστρακα της Λάχης*, Θεσσαλονίκη 2003. (Δ. Καϊμάκης)
8. Βιβλική εβραϊκή γλώσσα.
Στόχος του μαθήματος είναι η εκμάθηση της γλώσσας του πρωτοτύπου κειμένου της Παλαιάς Διαθήκης: Λεξιλόγιο, Γραμματική, Συντακτικό. (Μ. Κωνσταντίνου) *Βιβλιογραφία*.
9. Βιβλική Ιστορία και Αρχαιολογία.
Στόχος του μαθήματος είναι η παρουσίαση των αρχών και των μεθόδων της επιστήμης της Αρχαιολογίας (μέθοδοι ανασκαφής, έρευνα επιφάνειας, χρονολόγηση) καθώς και των πορισμάτων της σύγχρονης έρευνας στην αναπαράσταση με βάση τα αρχαιολογικά ευρήματα του υλικού πολιτισμού και της ιστορίας της Παλαιστίνης κατά την εποχή του σιδήρου.
Εγχειρίδιο: Κωνσταντίνου, Μιλτιάδης. Πηγές της Ιστορίας της Παλαιστίνης (Θ' π.Χ. αιόνας). Θεσσαλονίκη 1993.
Σημειώσεις: Κωνσταντίνου, Μιλτιάδης. *Στοιχεία Βιβλικής Αρχαιολογίας*. Θεσσαλονίκη 2004. (Μ. Κωνσταντίνου)
10. Θρησκευτικές μεταρρυθμίσεις στο βιβλικό Ισραήλ.
Εγχειρίδιο: Μούρτζιος, Ιωάννης. *Θρησκευτικές μεταρρυθμίσεις στο βιβλικό Ισραήλ*. (Ι. Μούρτζιος)
11. Οι πρώτες φάσεις της βασιλείας στο βιβλικό Ισραήλ.
Εγχειρίδιο: W. Dietrich. *Οι πρώτες φάσεις της βασιλείας στο βιβλικό Ισραήλ*, 10^{ος} αι. π.Χ. (μετ. Ι. Μούρτζιου). Θεσσαλονίκη, 2003. (Ι. Μούρτζιος)
12. Ελληνιστική κοινή.
Εγχειρίδιο: Φάκελος υλικού. (Αν. Κόλτσιου-Νικήτα)

13. Αρχαία Ελληνική Γλώσσα Ι.
Το μάθημα απευθύνεται σε αρχαίους και ιδιαίτερα στους αλλοδαπούς φοιτητές: Λεξιλόγιο, Γραμματική, Συντακτικό. (Αν. Κόλτσιου-Νικήτα).
- Β. Τομέας Εκκλησιαστικής Ιστορίας Χριστιανικής Γραμματείας, Αρχαιολογίας και Τέχνης.**
14. Το Οικουμενικό Πατριαρχείο.
Εγχειρίδιο: Γλαβίνας, Απόστολος. *Πατριαρχικά Ανάλεκτα*. (Α. Γλαβίνας)
15. Η Μακεδονία και ο κόσμος των Σλάβων.
Εγχειρίδιο: Ταρνανίδης, Ιωάννης. *Οι «κατά Μακεδονίαν Σκλάβηνοι». Ιστορική πορεία και σύγχρονα προβλήματα προσαρμογής. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Αφών Κυριακίδη, 2001.* (Ι. Ταρνανίδης)
16. Αρχαιολογία λατρευτικών χώρων της προκωνσταντινέι-ας εποχής.
Η πρωτοχριστιανική κοινότητα από τον 2ο αιώνα μέχρι το πρώτο μισό του 4ου αι. μ. Χ., μέσα από την αναλυτική παρουσίαση, μελέτη και επανερμηνεία των αρχαιολογικών δεδομένων της προκωνσταντινέι-ας περιόδου. (Μ. Καζαμία - Τσέρνου)
17. Εισαγωγή στην Εκκλησιαστική Ιστορία της Ελλάδας.
Εγχειρίδιο: Μεταλληνός, π. Γεώργιος. *Πηγές Εκκλησιαστικής Ιστορίας* (Ν. Κρουσουλίδης)
18. Ο «αριθμός του ανθρώπου» χξστ' (Αποκ. 13, 18).
Εγχειρίδιο: Αμορίδου, Ευαγγελία. *Αποκάλυψη και Ιστορία*. Θεσσαλονίκη, 2002. (Ε. Αμορίδου)

19. Δημόσιος Μεδιοδάνων (Βίος – Έργα – Διδασκαλία)
(Φ. Ιωαννίδης)
20. Σλαβική ανθρωπογεωγραφία 10^{ος} αι..
Εγχειρίδιο: *Ελληνική Παρτολογία*, τ. 113 (Ε. Οικονόμου)
21. Βαλκανική Δυσιολογία.
Εγχειρίδιο: Γόνης, Δημήτριος. *Ο Όσιος Ιωάννης ο Ριλιώτης. Προλεγόμενα στα υμνασιολογικά ελληνικά κείμενα* (Ε. Οικονόμου)
22. Η ασκητική και μυστική γραμματεία της Ανατολής.
Εγχειρίδιο: Φλορόφσκυ, π. Γεώργιος. *Οι Βυζαντινοί ασκητικοί και πνευματικοί πατέρες*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 2004
Ματσούκας, Νικόλαος. *Κόσμος, Άνθρωπος, Κοινωνία κατά τον Μάξιμο τον Ομολογητή*. Εκδόσεις Γρηγόρη. Αθήνα 1977. (Χρ. Αρναυτάκης)
23. Το filioque τον 13^ο αιώνα και η προγενέστερη πατερική παράδοση.
Εγχειρίδιο: Αρναυτάκης, Χρήστος. *Η Ορθόδοξη αντηρητική γραμματεία τον 13^ο αιώνα*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 2004
Ζορνικάβιος, Δάμ. *Περί της εκπορεύσεως του Αγίου Πνεύματος*. Θεσσαλονίκη 2005. (Χρ. Αρναυτάκης)
24. Ελληνική Παλαιολογία.
Το μάθημα αφορά αυτούς που επιθυμούν να ασχοληθούν με την κριτική επεξεργασία και έκδοση κειμένων. Η παρακολούθησή είναι υποχρεωτική λόγω της φύσεως του μαθήματος.
Εγχειρίδιο: Μιονί Ελπ. *Εισαγωγή στην Ελληνική Παλαιολογία*, (μετάφρ. Ν. Μ. Παναγιωτάκη), Μ.Ι.Ε.Τ., Αθήνα. (Γ. Ζαχαρόπουλος)

Γ. Τομέας Δογματικής Θεολογίας.

25. Ορθόδοξο δόγμα και θεολογικός προβληματισμός.
Εξετάζονται επίκαιρα και ενδιαφέροντα φιλοσοφικοθεολογικά, ιστορικοδογματικά, δογματικά και οικουμενικά προβλήματα, που αναφέρονται κατά τις σύγχρονες θεολογικές και οικουμενικές συζητήσεις, και επιχειρείται να δοθούν τεκμηριωμένες απαντήσεις με βάση την ορθόδοξη παράδοση και το σύγχρονο θεολογικό στοχασμό.
Εγχειρίδιο: Μαρτζέλος, Γεώργιος. *Ορθόδοξο δόγμα και θεολογικός προβληματισμός. Μελέτηματα Δογματικής Θεολογίας Α' και Β'*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 1993-2000. (Γ. Μαρτζέλος)
26. Η Εικονολογία της Εκκλησίας.
Θα παρουσιαστεί η θεολογία της Εκκλησίας για την εικόνα, όπως αυτή αναπτύχθηκε κατά τον αγώνα των Πατέρων εναντίον των Εικονομάχων. Ειδικότερα θα γίνει λόγος για τη θεολογική σημασία που έχει η σχέση της εικόνας με το πρωτότυπό της τόσο στο επίπεδο των φυσικών όσο και των τεχνητών εικόνων. Θα επισημανθούν οι θεολογικές προϋποθέσεις της ορθόδοξης εικονογραφίας και θα διερευνηθεί η εικόνα ως μέσο εκφράσεως της πίστεως και της ζωής της Εκκλησίας. Τέλος θα αναλυθεί ο παιδαγωγικός, αγιαστικός και θαυματουργικός χαρακτήρας των εικόνων.
Εγχειρίδιο: Τσελεγγίδης, Δημήτριος. *Εικονολογικές μελέτες*. (Δ. Τσελεγγίδης)
27. Η Χριστολογία της ΣΤ' Οικουμενικής Συνόδου.
Θα γίνει λεπτομερής ιστορικοθεολογική ανάλυση της Συνόδου αυτής καθώς και των αρέσεων του Μονοενεργητισμού και Μονοθελητισμού, εξ αιτίας των οποίων συνεκλήθη. Θα εξετασθούν τα βασικά ιστορικοδογματικά κείμενα, οι αντιφάσεις και τα συμπεράσματα, καθώς και ο όρος πίστεως.
Εγχειρίδιο: Κοντοστεργίου, Δέσποινα. *Η Στ' Οικουμενική Σύνοδος και*

η *Θεολογία της*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 1992.

(Δ. Τσελεγγίδης - Δ. Κοντοστεργίου)

28. Η ομορφιά θα σώσει τον κόσμο. Εισαγωγή στην φιλόκαλη αισθητική της Ορθοδοξίας.

Εγχειρίδιο: Σταμούλης, Χρυσόστομος. *Κορίλλου Αλεξάνδρειας κατά ανθρωπομορφιών*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις «Το Παλίμψηστον», 1993.

Βοήθημα: Ματσούκας, Νίκος. *Πολιτισμός άυρας λεπής*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις «Το Παλίμψηστον», 2000.
(Χρυσ. Σταμούλης)

29. Σύγχρονα θεολογικά ρεύματα. Η Δογματική της Ορθοδοξίας στη διάρκεια του 20ού αιώνα.

Εγχειρίδιο: Σταμούλης, Χρυσόστομος. *Φύση και ανάπη και άλλα μελέτηματα*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις «Το Παλίμψηστον», 1999.

Βοήθημα: Σταμούλης, Χρυσόστομος. *Περί Φωτός. Προσωπικές ή φωνικές ενέργειες. Συμβολή στη σύγχρονη περί Αγίας Τριάδος προβληματική στον Ορθόδοχο χώρο*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις «Το Παλίμψηστον», 1999.

(Χρυσ. Σταμούλης)

Δ. Τομέας Λατρείας, Χριστιανικής Αγωγής και Εκκλησιαστικής Διοίκησης.

30. Λατρευτική αγωγή στην παιδική και εφηβική ηλικία.

Κάθε κατηγορική και χριστιανοπαιδαγωγική λειτουργία, η οποία στοχεύει στην κάλυψη αναγκών των μελών της εκκλησιαστικής κοινότητας, σχετίζεται με τη λατρευτική αγωγή των παιδιών και των εφήβων. Κατά τη διαπραγμάτευση της εν λόγω αγωγής αναφερόμαστε στη θέση των παιδιών και των εφήβων στη λατρευτική ζωή της Εκκλησίας, όπως αυτή καταγράφεται από την ιστορία της, στη θεολογική και χριστιανοπαιδαγωγική θεώρησή της, στο ρόλο της ενορίας, της οικογένειας και του σχολείου, στην πραγμάτωση της λατρευτικής αγωγής και, τέλος, στα προβλήματα και τις δυνατότητες υλοποι-

ησής της.

Εγχειρίδιο: Κογκούλης, Ιωάννης Β. *Ο εκκλησιασμός των μαθητών. Συμβολή στη λατρευτική αγωγή*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Αφών Κυριακίδη, 1992.
(Ι. Κογκούλης)

31. Ο μαθητής ως κριτήριο του μαθήματος των Θρησκευτικών.

Στο μάθημα αυτό, πρώτον, γίνεται λόγος για τον προσδιορισμό του περιεχομένου του μαθήματος με βάση το πώς σκέπτεται ο μαθητής. Δεύτερον, αναλύεται το πώς είναι δυνατόν το περιεχόμενο του μαθήματος να ανταποκρίνεται στην ψυχολογία του μαθητή. Τρίτον, υπογραμμίζεται η ανάγκη συσχέτισμού του περιεχομένου του μαθήματος με τις προσωπικές εμπειρίες του μαθητή.

Εγχειρίδιο: Βασιλόπουλος, Χρήστος. *Ο μαθητής ως κριτήριο του μαθήματος των Θρησκευτικών*. Β' Έκδοση, Θεσσαλονίκη, 1993.

(Χρ. Βασιλόπουλος)

32. Η θέση της γυναικας στην Εκκλησία. Ορθόδοξες τοποθετήσεις στο διαχριστιανικό διάλογο.

Παρουσιάζεται ο γενικότερος προβληματισμός για τη θέση της γυναικας στη σύγχρονη κοινωνία και εξετάζονται οι σύγχρονοι ρόλοι της στη ζωή της Εκκλησίας.

Εγχειρίδιο: Κούκουρα, Δήμητρα. *Η θέση της γυναικας στην Ορθόδοξη Εκκλησία. Συμβολή στο διαχριστιανικό διάλογο*.
(Δ. Κούκουρα)

33. Ιστορία και θεολογία της Ακολουθίας του Γάμου.

Εγχειρίδιο: Σκαλτσής, Παναγιώτης. *Γάμος και θεία Λειτουργία. Συμβολή στην ιστορία και τη θεολογία της Λατρείας*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 1998.

Μιλόσεβιτς, Νέναντ. *Η Θεία Ευχαριστία ως κέντρον Θείας Λατρείας*. Η

συνδέσεις των μυστηρίων μετά της θείας Ευχαριστίας. Θεσσαλονίκη, 2001.

(Π. Σκαλτσής)

34. Θέματα ψαλτικής τέχνης.

Εγχειρίδια: Γιαννόπουλος, Εμμανουήλ. *Η Ψαλτική τέχνη. Λόγος και μέλος στη λατρεία της Ορθόδοξης Εκκλησίας*. Θεσσαλονίκη 2004.

Παπαγιάννης, Κωνσταντίνος. *Μουσικόν Πεντηκοστήριον*.

(Π. Σκαλτσής)

35. Ο εκπαιδευτικός Θεολόγος και το μάθημα των Θρησκευτικών στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.

Η αυτογνωσία του εκπαιδευτικού Θεολόγου. Η ιδιοπροσωπία του Θεολόγου κατά τους Πατέρες της Εκκλησίας. Ο εκπαιδευτικός Θεολόγος κατά τις σύγχρονες Επιστήμες της Αγωγής του ανθρώπου (ως άνθρωπος, ως επιστήμονας, ως ψυχοπαιδαγωγός, ως δάσκαλος). Ουσιαστικά περιεχόμενα και φύση του θρησκευτικού μαθήματος. Τρόποι διδασχής της διδασκείας ύλης. Σκοποί του θρησκευτικού μαθήματος.

Εγχειρίδιο: Δάππας, Δημήτριος. *Η δυναμική της σχέσης διολόγου και αγάπης και η ψυχοπαιδαγωγική εφαρμογή της στο Σχολείο*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 2004.

Βοήθημα: Κογκουόλης, Ιωάννης Β. *Ο Θεολόγος καθηγητής και η επιστημονική και ψυχοπαιδαγωγική του κατάρτιση. Εμπειρική έρευνα*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Αγών Κυριακίδη, 1993.

(Δ. Δάππας)

36. Το Δίκαιο των ετεροδόξων Εκκλησιών.

Συγκριτική παρουσίαση της οργάνωσης και διοίκησης της Ρωμαιοκαθολικής και Αγγλικανικής Εκκλησίας. Η θέση των κληρικών και των λαϊκών, τα μυστήρια, η εκκλησιαστική περιουσία, οι εκκλησιαστικές ποινές και τα εκκλησιαστικά δικαστήρια σύμφωνα με το νέο Κώδικα της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας και την τελευταία έκδοση των Κανόνων της Εκκλησίας της Αγγλίας. Ιδιαίτερη αναφορά στη διδασκαλία Ρωμαιοκαθολικών και

Αγγλικανών για τις σχέσεις Εκκλησίας - Πολιτείας.

Διανέμονται σημειώσεις.

(Ν. Μαργιώρος)

Ε. Τομέας Ηθικής και Κοινωνιολογίας.

37. Θέματα κοινωνικής διαλεκτικής.

Εγχειρίδιο: Γιούλιτσης, Βασίλειος. *Βασίλειο του πνεύματος και βασιλείο του Καίσαρα*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 2002.

(Β. Γιούλιτσης)

38. Προκλήσεις Βιοηθικής.

Το μάθημα παρουσιάζει τους παράγοντες που δημιουργήσαν τη βιοηθική και αντιμετωπίζει τα διλήμματα που προέρχονται από τη βιοτεχνολογία, τη βιολογία, τη βιοιατρική και τη γενετική. Αναφέρεται στις προκλήσεις που αναφέρονται τόσο στην αρχή της ανθρώπινης ζωής, όπως τεχνητή και εξωσωματική γονιμοποίηση, κλωνοποίηση, αποκωδικοποίηση ανθρώπινου γονιδιώματος, εμβρυϊκή έρευνα, προγεννητικό έλεγχο, εκτρώσεις κ.λπ. όσο και εκείνες που παρουσιάζονται στην πορεία και το τέλος της, όπως είναι η ευθανασία, οι μεταμοσχεύσεις και ο εγκεφαλικός θάνατος.

Εγχειρίδιο: Κεσελόπουλος Ανέστης. *Εκ του θανάτου εις την ζωήν. Θεολογική προσέγγιση στις προκλήσεις της Βιοηθικής*. Θεσσαλονίκη, Εκδόσεις Π. Πουρναρά, 2003.

(Αν. Κεσελόπουλος)

39. Ηθικά κεφάλαια.

Σπουδή στα κείμενα της Φιλοκαλίας. Η ασκητική του προσώπου και το νόημα της χριστιανικής απόθεσης. Ο ηουχαστικός, αγιοπνευματικός και εκκλησιαστικός χαρακτήρας της πνευματικής ζωής. Το κάλλος του ανθρώπου και της κτίσεως. Η πορεία από το φόβο του Θεού στην ανιδιοτελή αγάπη.

Εγχειρίδιο: Καλλιακμάνης, π. Βασίλειος. *Από το φόβο στην αγάπη*. Θεσσαλονίκη, 2002.

(π. Β. Καλλιακμάνης - Ν. Παπαγεωργίου)

40. Το θρησκευτικό φαινόμενο στη σύγχρονη κοινωνία.
(Ν. Παπαγεωργίου)
41. Κοινωνική ηθική - Κοινωνικά προβλήματα.
Εγχειρίδιο: Πέτρου, Ιωάννης. *Κοινωνική δικαιοσύνη*, Θεσσαλονίκη 1992
(Ι. Πέτρου)
41. Επεξεργασία εικόνας, πολυμέσα και Διαδίκτυο. Δημιουργία ιστοσελίδων φορέων.
Η έννοια του σήματος. Είδη σημάτων. Αναλογική εικόνα. Ψηφιακή εικόνα. Επεξεργασία εικόνας. Θεματικές ενότητες και αναγκαιότητα. Το πρόγραμμα PhotoShop. Εκπαίδευση. Εφαρμογές ψηφιακής αργιογραφίας & ανάκτησης εικόνων. Προγράμματα επεξεργασίας ήχου. Φιλοσοφία των πολυμέσων. Εικονική πραγματικότητα. Δίκτυα & Διαδίκτυο (Internet). Πλοήγηση και διαδικασίες στο Διαδίκτυο. Η έννοια του Υπέρ-κείμενου (Hypertext). Παρουσίαση της γλώσσας Html. Σχεδίαση ιστοσελίδων για ιδιωτικούς σκοπούς & δημόσιους φορείς. Εκπαίδευση. Δυναμικές ιστοσελίδες. Δημιουργία διαδικτυακών εφαρμογών (Java Applets).
Εγχειρίδιο: Μυρίδης, Νικόλαος. *Διαδικασίες επεξεργασίας ψηφιακής εικόνας*. Εκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη, 2004.
(Ν. Μυρίδης)

Το ενδεικτικό πρόγραμμα μαθημάτων σχηματίζεται από άποψη διδακτικών μονάδων ως εξής:

<i>Εξάμηνα</i>	<i>A'</i>	<i>B'</i>	<i>Γ'</i>	<i>Δ'</i>	<i>E'</i>	<i>ΣΤ'</i>	<i>Z'</i>	<i>H'</i>
<i>Μαθήματα υποχρεωτικά</i>	14	20	15	17	13	17	19	18
<i>Μαθήματα κατ' επιλογήν υποχρεωτικά</i>		6	6	6	6	6	6	6

